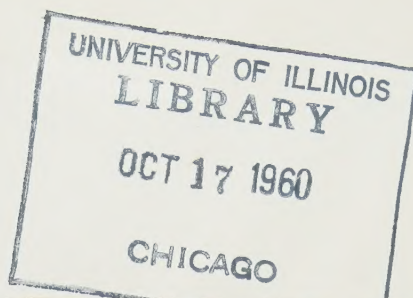

FARR

20

ARKITEKTEN

EDHOLD
lles velstand
l og midler
miljøet
nkurrence om kommuneskole og seminarium
i Odense

MEDDELELSER FRA DANSKE ARKITEKTERS LANDSFORBUND

ARKITEKTEN ARG. 62 1960 NR. 20 SIDE 333-348 AFLEVERET TIL POSTVÆSENET 27. SEPTEMBER 1960

專瓦

GULVSTEN

磚

MURSTEN

瓦

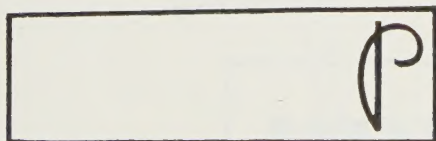
TAGSTEN

I KINA ER DETTE TEGNET FOR TEGL - OG
TEGL ER TEGN PÅ KVALITET I DANMARK

A/S TEGLVÆRKERNES CENTRALKONTOR

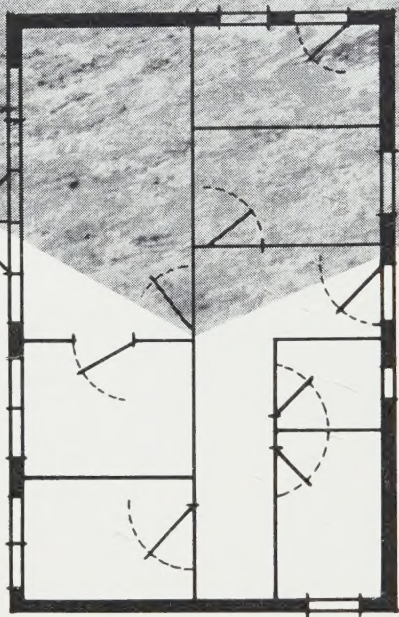
Radartårn, Kastrup Lufthavn, Statens Luftfartsvæsen, arkitektkontoret

PERSPEKTIVA

KØBENHAVN V - VESTERBROGADE 18 - HILDA 3506

ÅRHUS - FREDENSVANG RUNDDEL 6 - (061) 43624

Det moderne Linoleum har alle fordele

Det moderne Linoleum er simpelthen den ideelle gulvbelægning, for det svarer helt til de strenge krav, man stiller i dag. Dette er ikke en påstand, men en kendsgerning, der kan bevises.

Linoleum er slidstærkt – det kan konstateres i de mange institutioner, kontorer og hjem, som har linoleumsgulve, der har holdt i 10, 20 ja 30 år.

Linoleum ridses ikke – det kan konstateres, hvor dagligt hundreder af mennesker har deres gang på linoleumsgulve.

Linoleum er behageligt at gå på – det vil alle sige, der dagligt går meget på Linoleum og alligevel ikke føler den mindste ømhed i benene.

Linoleum kommer i skønne farver – det ses af det store, moderne farve- og mønsterudvalg.

Linoleum er let at holde – det bekræftes af dem, der har forladt gamle, antikverede vedligeholdelsesmetoder.

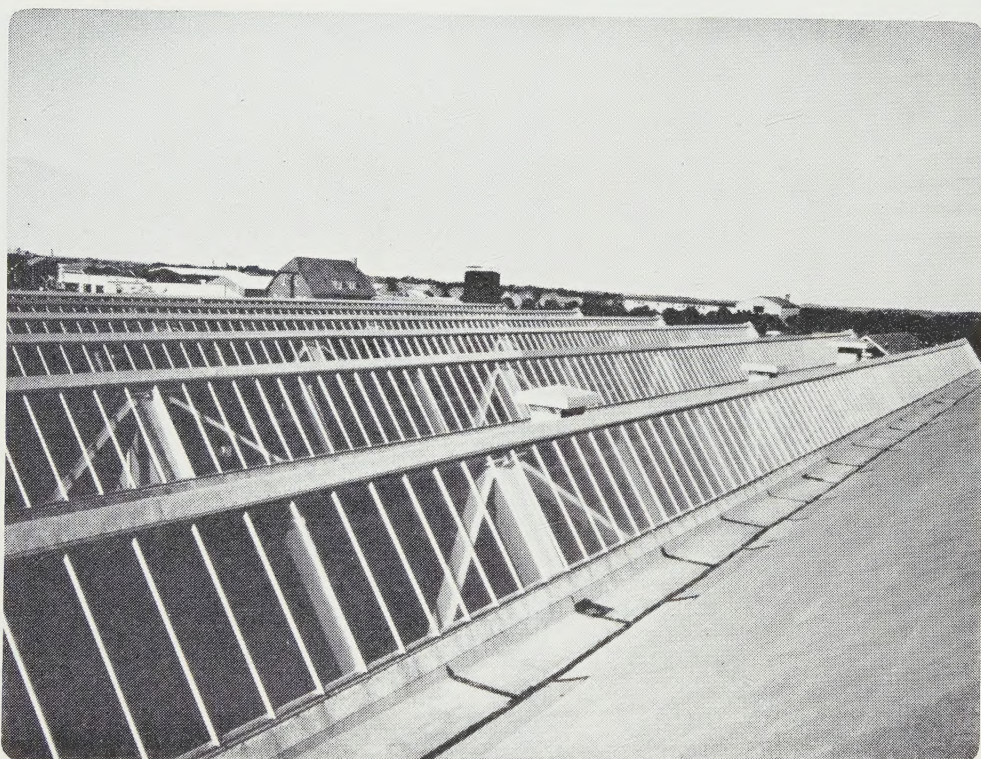
Moderne byggeri og moderne boligindretning fordrer det moderne Linoleum.

Linoleum

-tidens gulv

ITRAL

GLAS PANELE

SHED LYS

Danatryk, Slagelse
Mejeriernes Arkitektkontor,
Århus

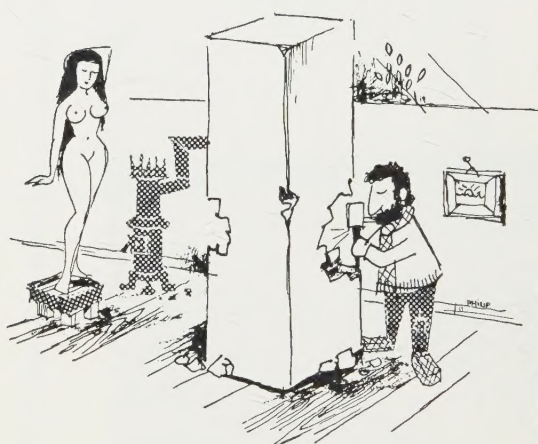
MODERNE FORMGIVNING

KENDETEGNER

MONOBLOC

KOMBINATIONSKLOSE

SPHINX VITREOUS CHINA
FORHANDLES AF GROSSERERE
I RØR OG SANITETSBRANCHEN

Emauglas

Et glasprodukt (spejlglas - vinduesglas - raglas - og ornamentglas) hærdet og emaljeret i uforanderlige farver.

Benyttes til
det nye
kompleks, som udgør
S.A.S.' hovedsæde i
København og
bidrager til
at give
dets facader, både-

Elegance
Farve
og Uforanderlighed.

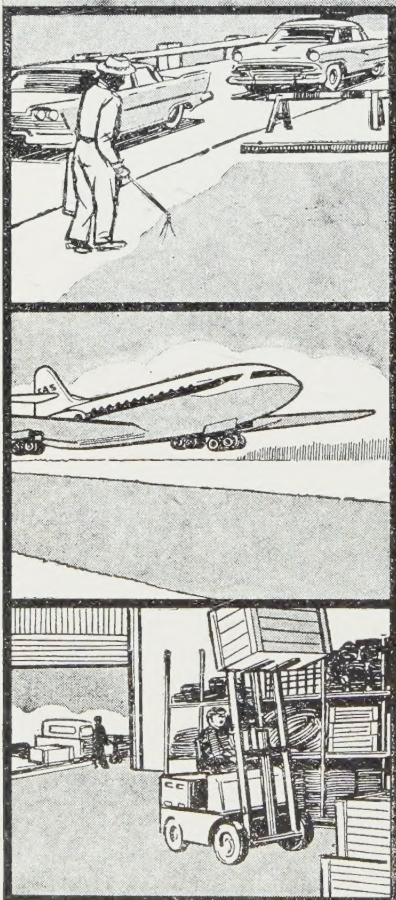
Emauglas

fabrikeres af
den største
producent og

frankrigs største
eksportør af
vinduesglas:

Glaces de **Boussois**

Kan man SVEJSE beton?

Ja, med EPOWELD epoxilegeringer er det blevet muligt at støbe ny beton mod gammel. Nu kan man faktisk tale om svejsning af beton.

I samarbejde med Coast Pro-Seal & Mfg. Co., Los Angeles, kan vi for første gang tilbyde det danske marked denne nyhed.

EPOWELD epoxilegeringerne må ikke forveksles med en mængde beton tilsætninger, som findes på markedet, disse er f. eks. baserede på vinylacetatemulsioner. Og er derfor udmærkede, hvor der stilles normale krav til en støbning.

EPOWELD epoxilegeringer bør kun anvendes for virkelig krævende tilfælde, hvor også den høje initialomkostning kan motiveres.

Krævende betonbelægning. Nedslidte og skadede betonoverflader på flystartbaner, vejbaner og industrigulve kan erstattes med ny beton uden at ophugning af underlaget behøves.

Slidbelægning for kemikalieresistens og stor slitage. Udvendig som belægning på tagterrasser, overbyggede gårde og altaner. Indvendig som gulvbelægning i mejerier, slagterier, kemisk industri og lignende.

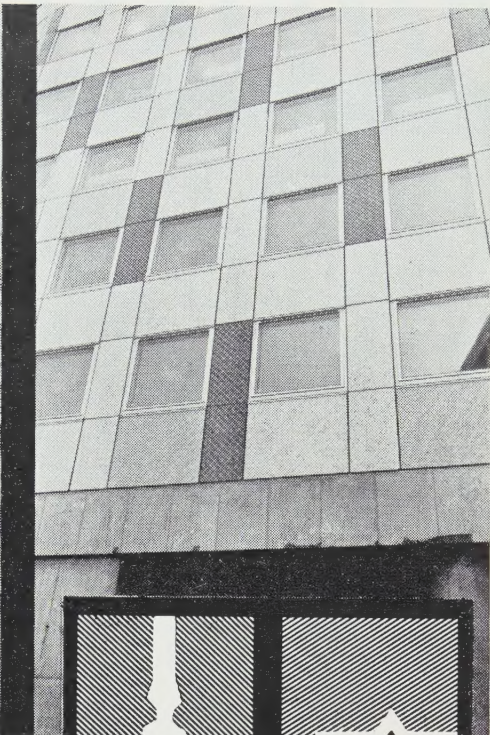
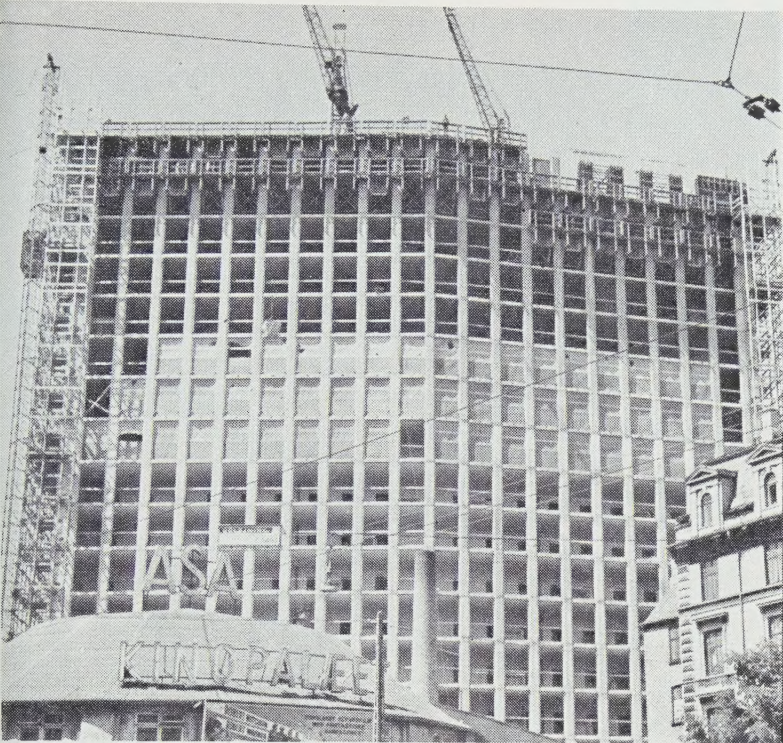
Beskyttelsesbelægning. Høj slidstyrke og kemikalieresistens gør EPOWELD velegnet som beskyttelsesbelægning på betongulve, og udvendig mod frostangreb og vægkemikalier i ferskvandsbassiner og andre steder med høje hygiejniske krav.

Glatte overflader. Bestrøede med f. eks. karborundum eller korodur giver EPOWELD skridsikre overflader f. eks. på trapper, butiksindgange og andre udsatte steder.

A/S CEMENTEX . Ellegårdsvej 78 . Gentofte . Sø. 9513

Datterselskab af

A-B SVENSK BLACKING INDUSTRI, ØREBRO

Sæt omkostningerne ned og byggetempoet op med **DU PONT NEOPRENE**

Du Pont neoprene elastiske pakninger til vinduer og mellem betonelementerne blev brugt ved opførelsen af Codanhus i København. Disse pakninger er uhyre effektive, økonomiske og meget lette at montere. De sikrer et vejrbestandigt lukke, der i årevis ikke kræver vedligeholdelse og reparation, idet neoprene ikke revner, tørrer ud, bliver hårdt, blødt eller slapt og derved mister den elasticitet, der er nødvendig for at bibeholde pakningstryk. Skitsen viser den metode, der er anvendt.

Neoprene pakninger er modstandsdygtige over for sollys, ilt og ozon. De er bestandige over for vind og vejr og yder pålidelig beskyttelse i mange år.

Den simple montering af neoprene pakninger i byggeri efter element- eller curtain wall-system er med til at løse problemet, hvorledes der monteres fyldninger af glas eller andet materiale billigst muligt i ramme, idet det ikke er nødvendigt at være specialuddannet og risikoen for et dårligt resultat er fjernet.

Få alle yderligere oplysninger om neoprene pakninger hos den danske repræsentant

CHRISTIAN FAHRNER

Frederiksholms Kanal 2, København K. Telefon Minerva 2121

DU PONT NEOPRENE

Grundlagt 1802

Gør livet lettere med bedre varer... ved kemiens hjælp

Fa. Christian Fahrner
Frederiksholms Kanal 2, Kbh. K.
Send mig nærmere oplysninger om Du Pont neoprene

Navn

Firma

Adresse

.....

Arkitekten - Sept- 60 - Danmark

Durisol

Arbeiter-Siedlungs-Genossenschaft ZÜRICH

44 lejligheder - 11 etager
2 vær. mdl. leje: Fr. 110,-
3 vær. mdl. leje: Fr. 140,-
Varme: Fr. 240,- til Fr. 300,-
årligt pr. lejlighed

MURVÆRK:
30 cm Durisol hulblokke

ARKITEKT:
Max Steiger, Zürich

INGENIØR:
Henauer & Lee, Zürich

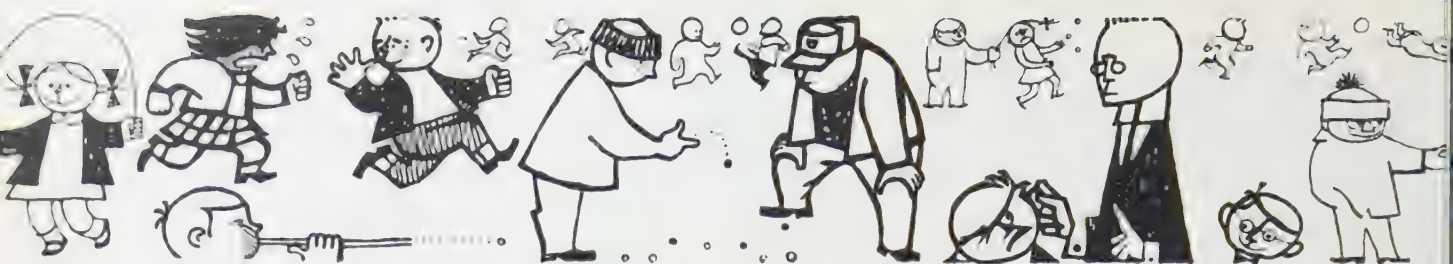
Hvad menes egentlig med en virkelig vinyl-asbest-gulvflise

Gennem flere års erfaring er vi kommet til det resultat, at først med et indhold af ca. 20% asbest kan man tale om en virkelig vinyl-asbest-flise. Så får man nemlig en gulvflise, hvor asbesten indvirker på materialets egenskaber på en sådan måde, at overfladen vedbliver at være jævn og porefri og som følge heraf let at holde ren - selv efter hård slitage. Vælg TARKETT vinyl-asbest-flisen med *ren P.V.C.* - så får De en virkelig vinyl-asbest-flise.

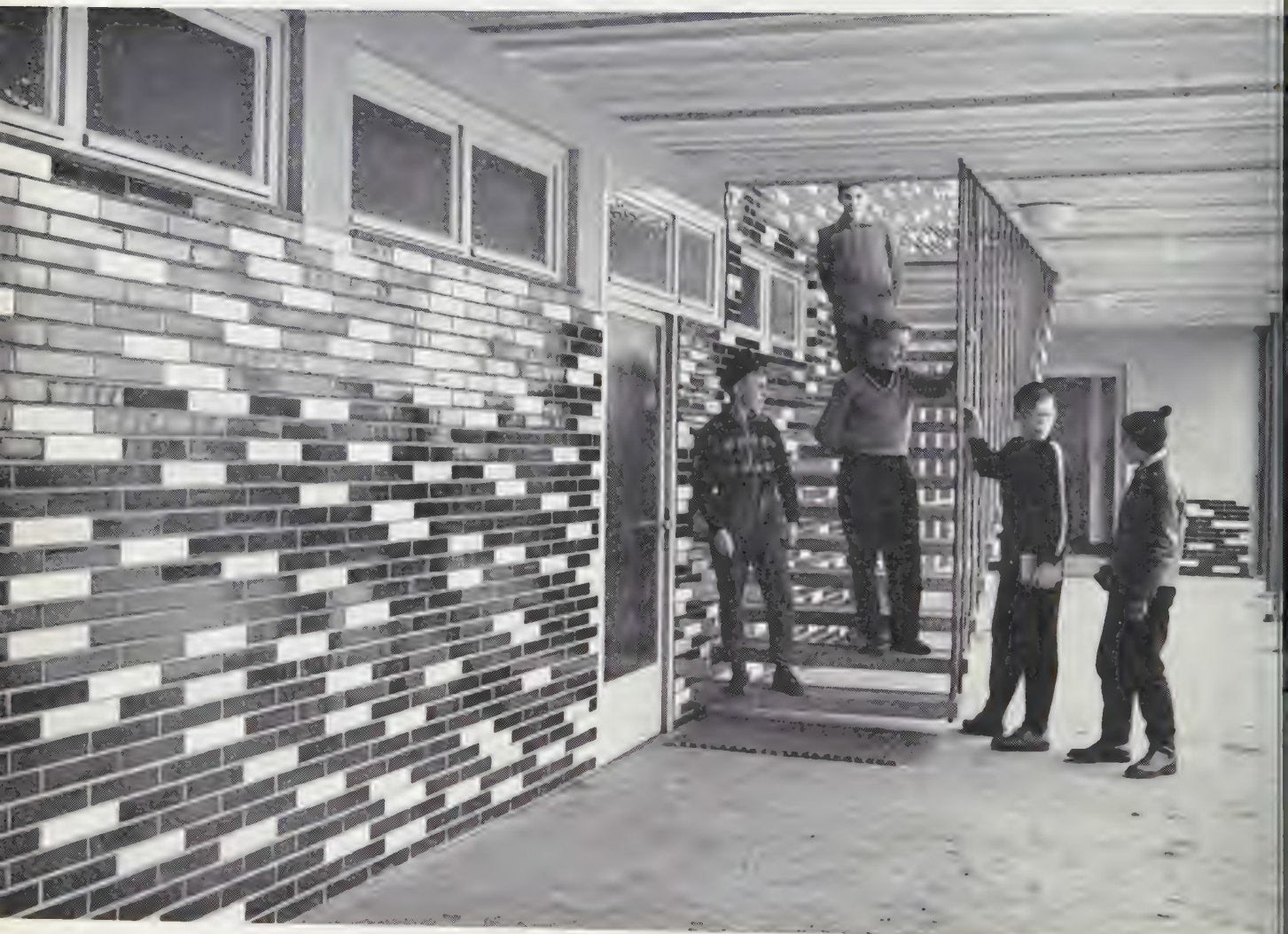

Denne annonce er indrykket af Limhamns Plastindustri AB, Malmö, Sverige, der fremstiller Tarkett vinyl-asbest-fliser. Disse vinyl-asbest-fliser indeholder 24% asbest samt ren PVC.

Forhandles af: Firma Ingemann & Brink, København — A/S B. Volmer Jensen, København — Firma P. Monberg, København — Firma N. Jürgensen, Haderslev — A/S Hotaco, Holbæk — Firma P. Schwartz-Sørensen & Co., Odense — Firma Erik K. Eriksen, Randers

Hvor mange kommer

Mennesker påvirkes af de omgivelser, som de arbejder i – smukke omgivelser giver gode arbejdsresultater.

Skoler, kontorlokaler, butikker, restaurationer – ja, praktisk taget alle lokaler må opfylde store krav om soliditet og skønhed.

Få materialer kan udvise så lykkelig kombination af slidstyrke og variationsrigdomme som Höganäs klinker – fra den velkendte uglaserede gulvklínke til de glaserede klinker i smukke farver og de helt nye typer, 3D-klinker.

Henvend Dem til en Höganäs forhandler om katalogmateriale etc.

A/S STEN- & KLINKER-KOMPAGNIET

Frederiksberg Alle 18-20, København V. Hilda 2012

Skole i Wörsdorf

Facade: type 850 koboltblå, hvid og blågrå glasur

HÖGANÄS **KLINKER**

ARKITEKTEN

Meddelelser fra Danske Arkitekters Landsforbund.

Udgivet af Arkitektens Forlag.

Redaktion:

Poul Erik Skriver (ansv.)

Chr. Enevoldsen

Redaktionsudvalg:

Johan Pedersen (leder), David Birnbaum, Jarl Heger, Arne Karl-
sen, Henning Meyer og Finn Monies.

Annonceredaktion:

Bertel Barnholdt (annoncechef)

Lillian Schmidt (sekretær)

Redaktionens adresse: Nyhavn 43, København K, Minerva *6200.

Udsendelsesdag: Hver anden onsdag. Redaktionen slutter 14 dage
før udsendelsesdagen.

Pris: 3 kr. pr. hæfte i løssalg, abonnement 56 kr. årlig.

Signerede artikler står for forfatterens regning, usignerede for den
ansvarshavende redaktørs regning. Kun når det udtrykkeligt er
angivet, kan artiklerne ses som et udtryk for Danske Arkitekters
Landsforbunds standpunkttagen.

ERINDRINGSLISTE

KONKURRENCER

Nordisk konkurrence om universitet i Stockholm

Program udleveres fra D.A.L.s sekretariat, Bredgade 66, Køben-
havn K, bilag kan fås samme sted mod depositum på kr. 190,-.
Aflevering 1. oktober 1960.

International idé-konkurrence om planlægning af området „Elviria“ ved Marbella, Costa del Sol, Spanien

Registreringstid: Fra 30. marts til 30. maj 1960. Depositum: 3.000
Pesetas (ca. kr. 350,-). Aflevering: 1. oktober 1960. Program til
gennemsyn i D.A.L.'s sekretariat, Bredgade 66, K.

International konkurrence om udvidelse af biblioteket i Trinity College, Dublin, Irland

Registrering (i Dublin): senest 31. august 1960. Depositum: 5 £ (ca.
kr. 100,-). Aflevering: 1. marts 1961. Program til gennemsyn i
D.A.L.'s sekretariat.

Lokal offentlig projektkonkurrence om en skole i Holme

Aflevering: 15. oktober 1960. Program med bilag udleveres fra
D.A.L.'s sekretariat, Bredgade 66.

Offentlig projektkonkurrence om en administrations- bygning i Farum

Aflevering: 5. december 1960. Program med bilag udleveres fra
D.A.L.'s sekretariat, Bredgade 66.

Offentlig projekt-konkurrence om en kirke på Sønderbro i Horsens

Aflevering: 10. januar 1961. Program med bilag udleveres fra
D.A.L.'s sekretariat, Bredgade 66.

Lokal offentlig projekt-konkurrence om byhal i Horsens

Åben for danske arkitekter, som har bopæl eller arkitektvirksom-
hed i Horsens og følgende opland: Horsens Bys forstæder, Tør-
ring, Brædstrup, Skanderborg og Odder. Aflevering: 13. januar
1961. Program med bilag udleveres fra D.A.L.'s sekretariat,
Bredgade 66.

Kommende konkurrencer

Byplankonkurrence om center i Ballerup

Bebyggelsesplan for et område i Humlebæk

Kommuneskole med børnebibliotek i Frederiksværk

Vandtårn i Rødovre

Konkurrence om énfamiliehuse (Kosangas)

I dette hæfte indlæg fra:

J. Nielsen A/S

Firma Fr. Madsen, Silkeborg

Østifternes Kreditforening, København
Arkitekter: Chr. Erik og Aage Holst M.A.A.
Isoleret med Bituklinker og Skumglas
Tækket med 4 lag PHØNIX BUILT-UP

BUILT-UP TIL FLADE TAGE

PHØNIX

Se **HFB** side 468

FLAMOL

mod BRAND

Imprægnering og Flammesikring af brændbare Materialer med specielle FLAMOL-Typer.

Disse omfatter bl. a. brandbeskyttende, skumdannende Maling,
som er et Resultat af aarelange Forsøg efter Retningslinier, der
betegner et Brud med tidligere Principper og udgør et epokegæ-
rende Fremskridt paa Brandimprægneringens Omraade.

Desuden FLAMOL til Behandling af specielle Emner som Juletræer,
Fyrregrene, Træuld m. v. samt Materialer til Scenebrug og Deko-
rationsformaal: Kulisser, Vægtæpper, Papir, Karton o. lign.

Bestaaet Statsprøveanstaltens Forsøg i København efter de nyeste
Normer.

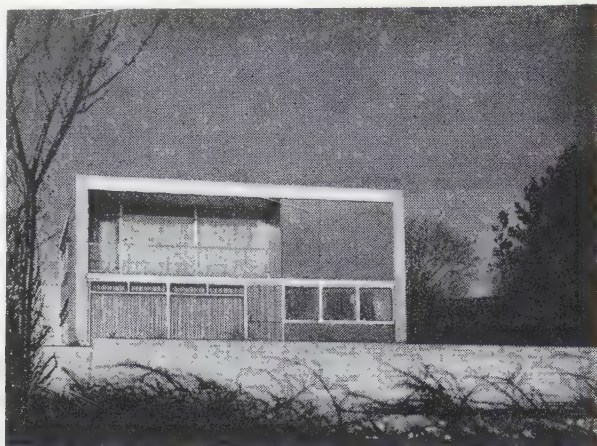
Forlang Brochurer med yderligere Oplysninger

A/s KYMEIA

Glentevej 61

København NV

Tlf. C. 7516-17

Hus i Kalundborg, arkitekt M.A.A. Arne Jacobsen
Glarmester: Emil Nielsen, Kalundborg

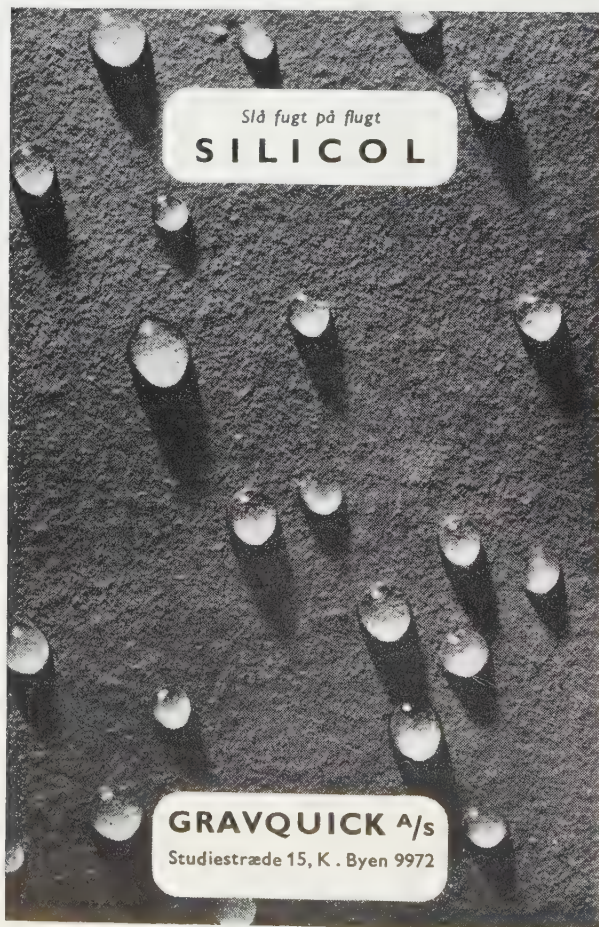
POLYVERBEL vinduesglaskvalitet

POLYGLASS spejlglasskvalitet

W. Røper-Petersen

Overgaden n. Vandet 45-47
København K . Tlf. Central 9260-13060

Se **HFB** side 186-187

Boligspørgsmålet under debat

Uddrag af foredragene på Socialpolitisk forenings sommermøde på Hindsgravl.

De seneste års boligpolitiske udvikling i Europa

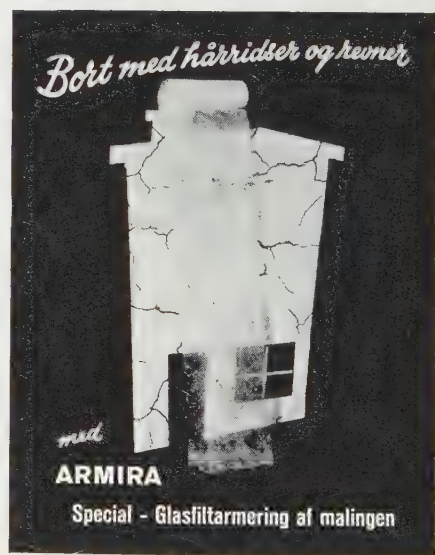
Kontorchef Einer Engberg sagde i indledningen til sit foredrag:

Det er et af byggeriets vedtagne dogmer, at boliger er en hjemmemarkedsvare, ja, man fristes ofte til at tro en sognevare. I ly af dette synspunkt har byggeriet i mange lande fundet sted i en drivhus-atmosfære uden det konkurrencepres, der præger andre erhverv. Meget tyder på, at vi må indstille os på at forlade dette dogme.

For kort tid siden var der en annonce i en række dagblade vedrørende introduktion af et italiensk issskab på det danske marked. Det italienske issskab havde dansk termostat.

Sidste år eksporterede en dansk bygningsselementfabrik et helt hus til Hamburg, og samme fabrik har – så vidt jeg ved – leveret façadebeklædning til et rådhus i Sverige.

I de sidste år har vi også på det danske marked set importerede træhuse, mest naturligvis sommerhuse, og i den allerseneste tid er der mig bekendt en import af færdigbeslåede døre og karme. Når der så småt er begyndt import og eksport af bygningsdele og byggelementer som f. eks. døre, vægelementer, trappesanitets o. s. v., skyldes det, at disse indeholder meget arbejde, der ofte udføres af lette materialer og derfor kan bære transportudgifter, der før var prohibitive. Eks

En ny
og
effektiv
metode
til
isolering
af
revner
og
hårridser

Hvor revner eller hårridser optræder eller vil opstå, beskytter ARMIRA-glasfilt effektivt mod, at disse senere slår gennem maling.

Forlang specialbrochure.

FARVE- &

FLÜGGER

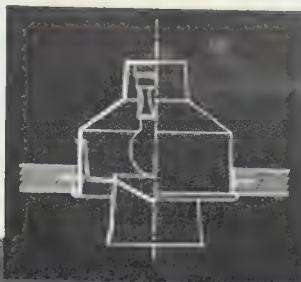
LAKFABRIK

Islevalvej 151, København-Brh.

Telefon (01) 94 62 02

Roskildehallen

Arkitekter: M.A.A. - M. L. - H. Stigård - Helge Frank Mørthensen
Udgivende ing. F.R.I.: Chr. Ostenfeld - W. Jonson.

Det specielle
indbygningsarmatur,
der anvendes
over tilskuerplads-
erne i hallen.

I Roskildehallen findes både
sports- og festbelysning.

Ved sportsarrangementer anvendes de 13 store
specialarmaturer, der hver indeholder
4x4 lysrør, 65 watt farve/33 hvid, og de
giver en skyggefri belysning på gulvfladen.
Til fester bruges udelukkende hallens 58 spot-
lights, hver bestående af et specialarma-
tur og en 150 watts presglas reflektorlampe.
Det giver et levende og skyggedannende lys,
der er velegnet til netop dette formål.
Tilskuerpladserne til venstre i billedet er belyst
med 54 stk. 75 watt argentalamper
i samme specielle spotlightarmatur.

Dette projekt
har været omtalt
detaljeret i
»Philips Nyt Lys«
nr. 19. Får De
ikke dette blad til-
sendt, så ring til
belysningsafdelingen
og bliv op-
taget i kartoteket.

- vælg **PHILIPS**

også til dette byggeri
er anvendt
Alholm kitprodukter

Ålholm Termomastic

plastisk fugemasse leveres i pap-patroner og spande

Ålholm Termokit

plastisk specialkit for isolationsruder

Ålholm Termo-sealer

plastisk gummikit for isolationsruder og facadeglas

Referencer opgives. Forlang informationsblad

ÅLHOLM KITFABRIK A/S
VALHØJS ALLÉ 152 · KØBENHAVN, VANLØSE
TELEFON 70 41 55

nødvendig baggrund er det naturligvis også, at i et moderne hus består den væsentligste del af udgifter af højt forarbejdede installationer og bygningsdele. Selve de tunge vægge, der i gamle dage var identisk med huset, betyder langt mindre nu end tidligere.

Selv om international handel i hele huse formentlig endnu en årrække må betragtes som et kuriosum, er der ingen tvivl om, at vi står på tærsklen til en udvikling, hvor bygningsdele i langt højere grad end hidtil vil passere landegrænserne, og såvel boligproduktionen som byggehåndværket vil blive stillet over for en helt ny situation.

De markedsdannelser, der nu er en realitet i Europa, vil naturligvis yderligere stimulere denne udvikling — ikke mindst, hvis den nuværende konjunktur i Europa fortsætter. Også andre faktorer trækker i samme retning.

Der bygges for øjeblikket i en række europæiske lande store fabrikker til fremstilling af færdigfabrikerede bygningsdele. Endnu i en årrække vil disse fabrikker være fuldt optaget med at dække det store underskud af boliger og andet byggeri, som findes ikke mindst i de lande, der blev ramt af krig og besættelse.

Om nogle år, når det opsummerede underskud er afviklet, kan man ikke udelukke, at kapaciteten i disse fabrikker er blevet så stor, at tanken om eksport dukker op.

I de sidste par år har man i boligkredse i de fleste lande drøftet konkurrencen mellem boliger og biler.

- anset og velset

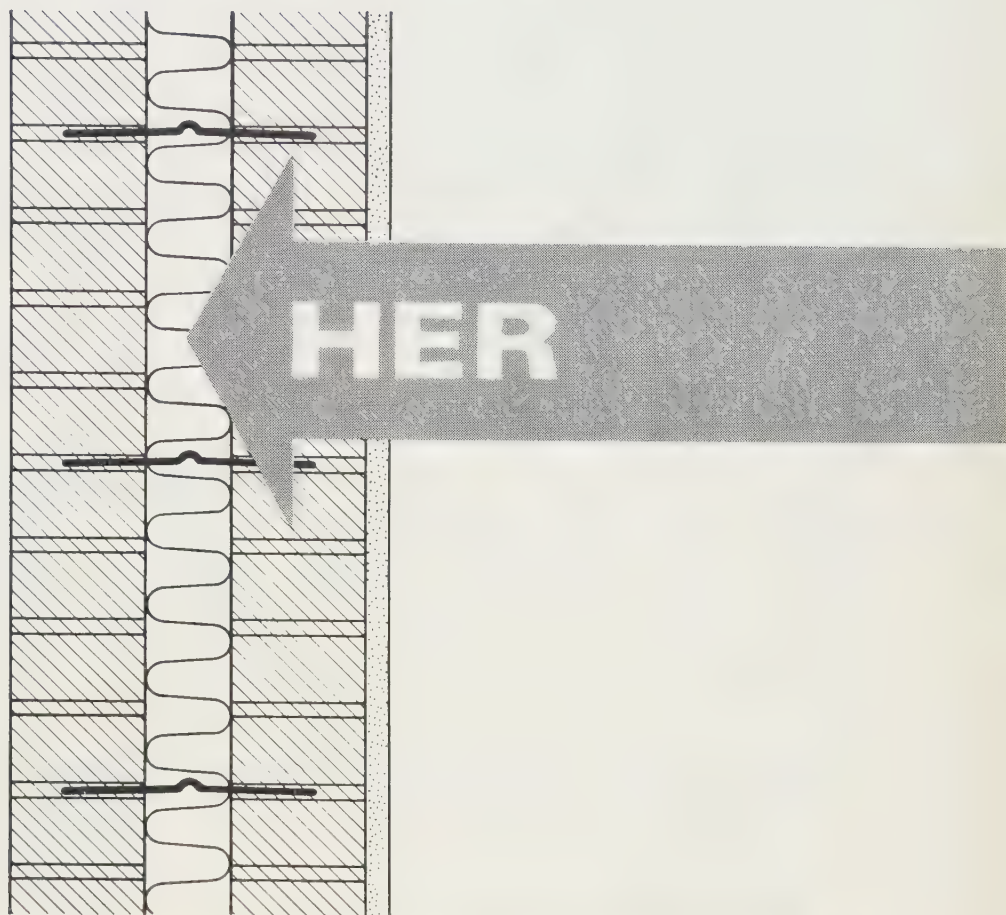

Arkitekt Tyge Hvass, M.A.A.
Eget hus, Tuborgvej 99

Malerarbejde

LIISBERG-LARSEN
ESPLANADEN 5A, KØBENHAVN K, C. 7876

GLASULDFILT

Hule teglstensmure

Glasuldfilten bør udfylde hulrummet helt, således benyttes til en 30 cm hulmur 75 mm tyk Glasuldfilt i formatet 27 x 45 cm. Der skal altid benyttes ståltrådsbindere med drypbøjning, og bøjningen bør vende opad, idet evt. indtrængende vand derved ledes tilbage til formuren. Binderne anbringes i hvert 4. skifte og med højst 50 cm indbyrdes afstand. Det er af stor betydning for isolationen, at fugerne fyldes helt, og at der ikke tages mørtel ned i hulrummet.

En 30 cm hulmur med ståltrådsbindere og 10 % udmuring har, hvor formuren udføres af massive teglsten (1700 kg/m^3) og bagmuren af mangehulsten (1400 kg/m^3), et k på ca. $0,46 \text{ kcal/m}^2 \cdot \text{h} \cdot ^\circ\text{C}$, dersom hulrummet fyldes med Glasuldfilt.

AKTIESELSKABET

DANSK GLASULDFABRIK

AMALIEGADE 15 · KØBENHAVN K · TELEFON CENTRAL 6388

og de andre varige forbrugsgoder, som bakket op af et stort reklameapparat konkurrerer om forbrugernes penge. Til denne konkurrence kommer nu konkurrencen fra udlandet med hensyn til bygningsdele og vil stille store krav til byggeriets tilpasning. Jo tidligere denne nye udvikling erkendes, des lettere vil det være dansk byggeri at drage fordel af den. Standse den kan vi ikke, og kan man ikke bekæmpe et oprør, skal man stille sig i spidsen for det!

Føjer man hertil, at et lands huslejeniveau er af afgørende betydning for arbejdslønningerne og dermed for dets konkurrenceevne, er det således med god grund, at man på dette boligmøde har sat spørgsmålet om den boligpolitiske udvikling i andre lande på dagsordenen.

I langt højere grad, end det hidtil har været tilfældet, vil ændringer i de europæiske landes boligefterspørgsel, boligpolitik og byggetekniske udvikling være af direkte interesse for dansk byggeri og erhvervsliv.

Under omtalen af byggeaktiviteten i Europa udtalte kontorchef Engberg:

Vor hjemlige placering, der i en årrække har været meget lav, er i 1959 forbedret noget, men Danmark ligger stadig med hensyn til boligproduktion pr. indbygger og i forhold til boligbestanden i den nederste halvdel.

I fem-året 1955-1959 opførtes der i Danmark gennemsnitligt 23.500 boliger om året, eller 5,2 pr. 1.000 indbyggere. Vor placering blandt nogle andre europæiske lande fremgår af nedenstående oversigt:

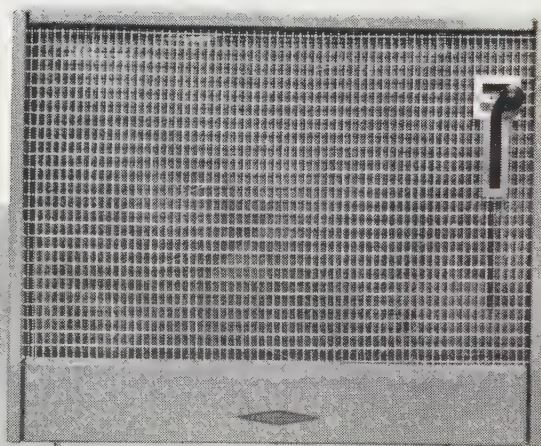
Danmark.....	5,2
Finland.....	7,1
Norge.....	7,8
Sverige.....	8,4
England.....	5,8
Holland.....	7,0
Schweiz.....	6,8
Vesttyskland.....	10,1
Sovjet-Unionen.....	10,5

Selv om sådanne tal skal tages med utallige forbehold, tyder de ikke på, at det er en naturlov, at et land på 4 millioner kun kan bygge 20-25.000 lejligheder om året.

Om byggeriets kapacitet udtalte kontorchef Engberg:

I praktisk talt alle lande i Europa har byggeriet som nævnt været større i 1959 end noget foregående år, og problemet om at udvide byggeriets kapacitet har stillet de centrale byggemyndigheder over for samme problemer i alle lande. Dette gælder ikke mindst mangelen på visse grupper af faglært arbejdskraft. Derimod synes der at være tilstrækkeligt udbud af ufaglært arbejdskraft. Mangelen på faglært arbejds-

**- til dem der drømmer om
økonomisk, renlig
og effektiv opvarmning.....**

**GLUD & MARSTRAND
GASRADIATOR**

Formgivning:

*Kgl. bygningsinspektør
arkitekt m. a. a.*

Preben Hansen.

*Gasradiatoren fås i
følgende 4 farver:*

*blågrøn, sort, silkegrå
og lys oliven.*

Yderligere oplysninger samt brochurer: C 1106

***afskærmning af
lyskilden***

FOTA-LITE

***ændrer ikke
farve***

nemt at rengøre

***ubegrænset
holdbarhed***

kraft skyldes andetsteds som i Danmark enten nedgang i lærlingtilgangen i de foregående år, eller at arbejderne direkte har forladt byggeindustrien og er gået over i andre erhverv, hvor arbejdsbetingelser og ikke mindst udsigt til stabil beskæftigelse er bedre. Medens man i Danmark er gået den vej at begrænse produktionen dels ved at indskrænke statsstøtten til byggeri, dels ved direkte igangsættelsesforbud i visse områder og endelig ved meget rigoristisk nedskæring af det offentlige byggeri, er man i flere andre lande slået ind på metoder, der tilsigter at forøge kapaciteten.

I Vesttyskland har man stimuleret indvandring af italienske byggearbejdere. Det samme har man gjort i en årrække i Schweiz, og selvbyggeri har navnlig i landdistrikterne i Vesttyskland fået et meget betydeligt omfang.

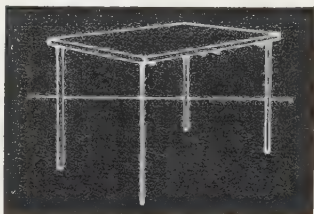
Af endnu større betydning er, at der i Øst- og Central-Europa er sket en omfattende overflytning af ufaglærte landarbejdere til byggeindustrien, ligesom en vis reduktion i antallet af indkaldte soldater har bidraget til at lette presset. Da mangelen på arbejdskraft i flere af disse lande kommer på et tidspunkt, hvor de små fødselsårge fra krigsårene sætter deres præg på arbejdsmarkedet, er dette dog ikke nok. Man har derfor først og fremmest forsøgt at løse arbejdskraftproblemet gennem en omfattende mekanisering af byggeindustrien. Siden 1956 har bygningen af fabrikker til fremstilling af betonelementer taget et

sådant opsving, at hovedparten af byggeriet i flere østeuropæiske lande nu udføres som elementbyggeri, og efter de foreliggende planer vil denne udvikling fortsætte i forøget tempo. Også i Vesteuropa er der i de sidste år opført en række elementfabrikker, og navnlig er der f. eks. i Vesttyskland sket en omfattende mekanisering af arbejdet på byggepladsen.

Dertil kommer, at såvel de centrale byggemyndigheder som de enkelte bygherrer i de sidste år fuldstændig har ændret standpunkt over for problemet *vinterbyggeri*. Medens der i alle nordeuropæiske lande indtil for få år siden var betydelig ledighed i vinterhalvåret, er denne praktisk talt forsvundet i de seneste år. I visse lande som f. eks. Sverige skyldes det administrationen af bolig- og arbejdsmarkedslovgivningen, idet man rent administrativt har været i stand til at planlægge igangsættelsen af byggeri, således at beskæftigelsen holdes på samme niveau vinter og sommer.

Det store vinterbyggeri har stimuleret en stor produktion af de tekniske hjælpemidler, der er nødvendige for at holde byggeriet igang. Navnlig i Vesttyskland er der inden for bygge- og anlægsvirksomheden dukket en lang række nye opvarmningsaggregater, iblandingsvasker o. lign. op, således at bygherrerne ikke mere kan undskylde sig med, at teknikken og det tekniske udstyr lægger sig hindrende i vejen.

I visse lande som f. eks. Danmark har det større byggepres og erkendelsen af, at vinterbyggeri kan

-kantine og restaurationsmøbler

SPECIALFABRIK FOR KANTINEMØBLER

I ES kantinemøbler danner stål og træ et harmonisk hele...

Stolesæder og rygge er i teak eller mahogni og bordpladerne fås i rød, gul eller beige plastic – eller efter ordre – med ophæng for stole. Leveres i 2, 4 og 6 mands størrelser.

Vor specielle fosfaterings- og lakeringsproces giver stålrorenes overflade en overordentlig modstandskraft overfor slid og slag.

Møblerne fås med enten runde eller ovale ben.

Vi sender Dem gerne prospekt, forslag og tilbud...

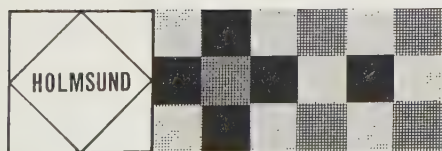
Ejby Savværk A/S

EJBY . FYN . TELF. 50 (kaldenr. og 46)

Kildemarksskolen, Næstved. – Arkitekt- & ingeniørfirmaet H. C. Friis & Johs. Jørgensen, Næstved.

De får størst glæde af **HOLMSUND**

- det danske vinylgulv

EVERS & CO. A/S • FREDERIKSBERG ALLE 18-20 • KBHVN. V • HI 2001

betale sig bl. a. på grund af de høje byggelånsrenter bragt os på linie med andre europæiske lande. Hvor vidt vi vil være i stand til at holde beskæftigelsen hele året i de kommende år, når vintrene bliver mere normale, vil tiden vise.

En af forudsætningerne for produktion af færdigfabrikerede og færdigbehandlede dele til byggeriet er en omfattende *standardisering*. Dette har været erkendt gennem lang tid, men desværre har såvel standardiseringen af bygningsdele i de enkelte lande som anvendelsen af internationale standards sakket langt bag ud. Det vil muligvis i det lange løb vise sig katastrofalt, at der er foretaget store investeringer i fabrikker, inden der er udarbejdet internationale standards og principper for modulkordination. Først i de aller sidste par år er der gennem ECE's boligkomité i samarbejde med den internationale standardiseringsorganisation taget et virkeligt initiativ på dette område.

Kontorchef Engberg sluttede sit foredrag med en omtale af statens støtte til boligbyggeri:

Baggrunden for, at der i alle europæiske lande ydes offentlig støtte til en større eller mindre del af befolkningen, er, at omkostningerne ved en moderne bolig er så høje, at en vis del af befolkningen ikke kan betale den husleje, der ville fremkomme uden subventioner af en eller anden art. Statsstøtten til boligbyggeri var naturligvis kendt før krigen, men fik sit gennembrud

efter den anden verdenskrig. Der er navnlig i de senere år sket store ændringer og en vis afvikling af den direkte statsfinansiering, men under en eller anden form ydes der stadig meget stor offentlig støtte. Selv i visse lande som England opføres ca. halvdelen af alle boliger af kommuner, og staten yder også støtte til private i et vist omfang. I Holland og Sverige bygges ca. 30 pct. af boligerne af kommunerne. I de østeuropæiske lande er bygherren naturligvis også ofte en offentlig myndighed. I de tilfælde differentieres huslejen i regler efter lejernes indkomst eller erhverv, og det eventuelle driftstilskud afholdes ofte via offentlige budgetter. Andre støtteformer, der direkte betyder udlæg af offentlige midler, er de generelle tilskud, der ydes enten som eengangstilskud i forbindelse med opførelsen eller som et årligt driftstilskud.

Den hollandske stat yder f. eks. i 50 år et tilskud på 30-40 pct. af de årlige driftsudgifter, og i Danmark kendes driftstilskuddet i form af både de nu afviklede *rentetilskud* og de nuværende m²-tilskud. I en række lande, ikke mindst Vesttyskland og Belgien, yder staten store kapital- og driftstilskud i form af *skattefritagelser* enten til institutioner, der investerer penge i nybyggeriet, eller til selve bygherrerne. For statskassen betyder denne tilskudsform stort set det samme som de egentlige tilskudsordninger.

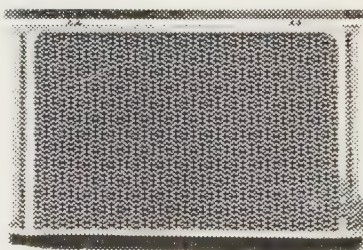
Langt de fleste stater har valgt sådanne generelle tilskudsordninger. Bl. a. i de skandinaviske lande har

(fortsættes side A 804)

GAS er moderne

VARMT VAND
HELE ÅRET MED
FULDAUTOMATISKE
VAND-
VARMERE

GAS · GAS · GAS · GAS · GAS ·

NEM, ENKEL
OG BEKVEM
OPVARMNING
MED RADIATOR

Bang & Tengel A/s

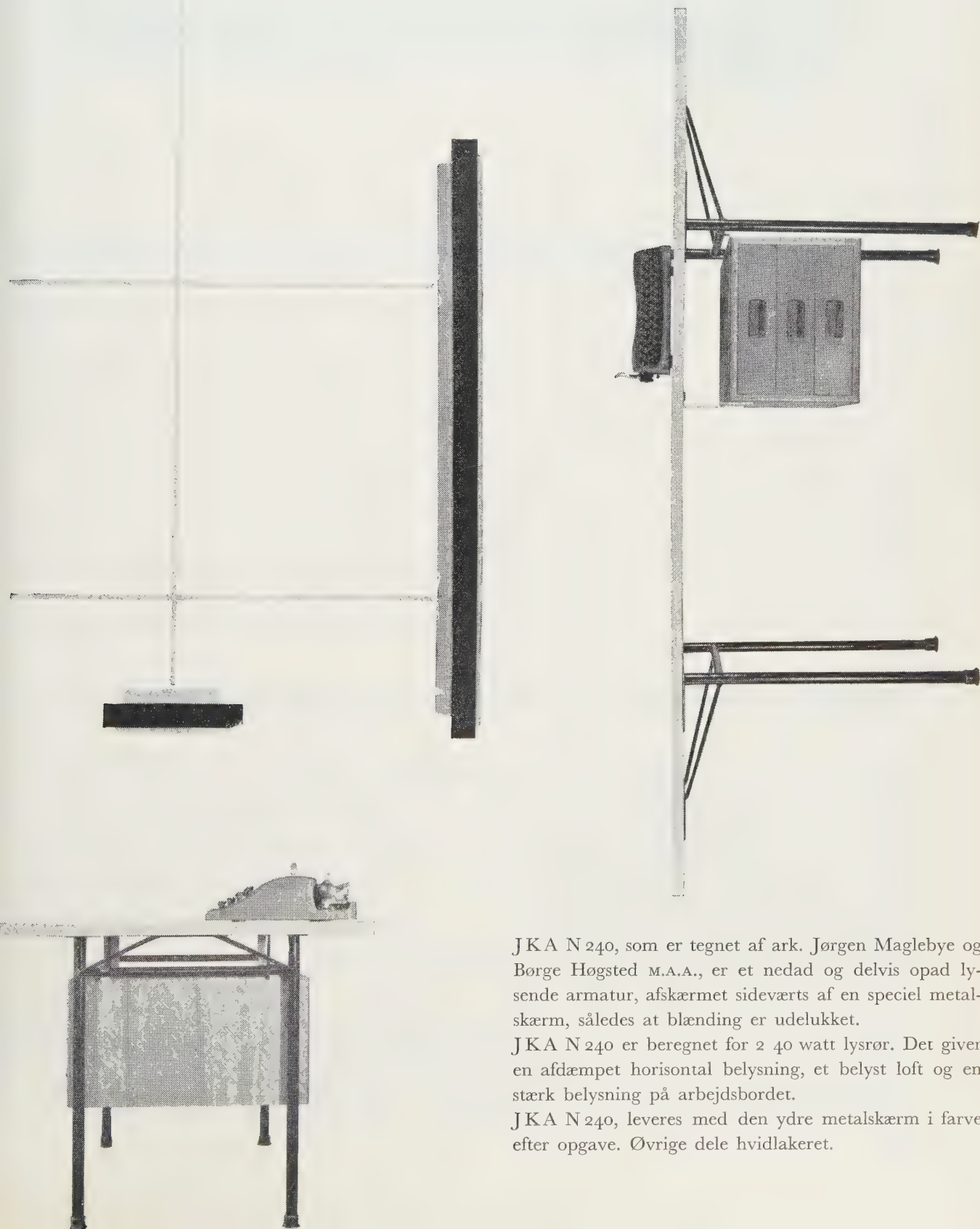
KØBENHAVN SV
TEGLHOLMSGADE 25
TLF. C. *6286

ÅRHUS
NØRREBROGADE 28-30
TLF. *33400

LYSRØRSARMATUR N240

CIVILINGENIØR I. KROGH ANDERSEN
Grusbakken 12, Gentofte, 87 44 44

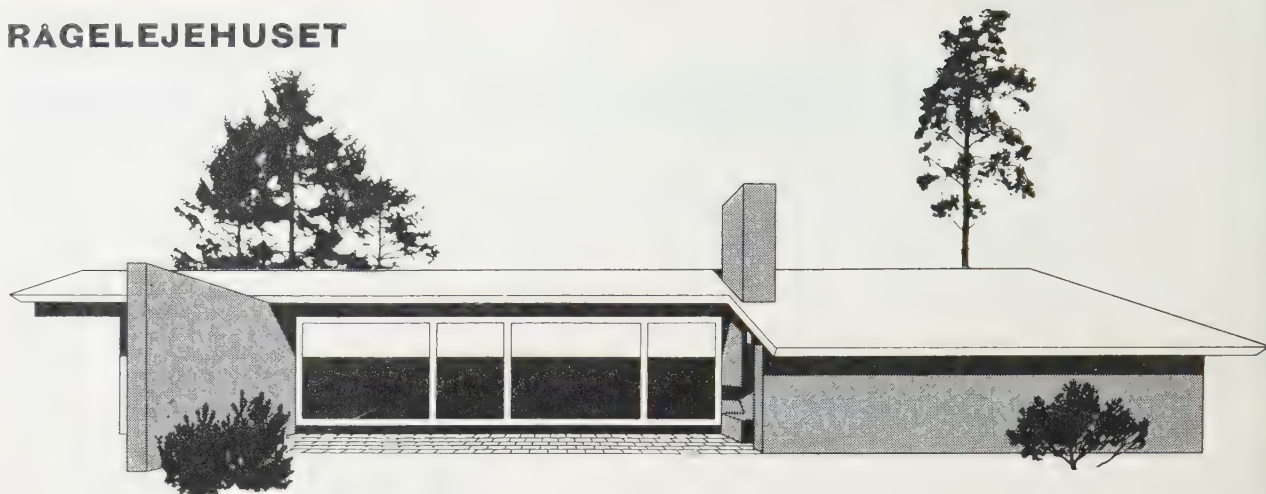

JKA N 240, som er tegnet af ark. Jørgen Maglebye og Børge Høgsted m.a.a., er et nedad og delvis opad lyssende armatur, afskærmet sideværts af en speciel metalskærm, således at blænding er udelukket.

JKA N 240 er beregnet for 2 40 watt lysrør. Det giver en afdæmpet horisontal belysning, et belyst loft og en stærk belysning på arbejdsbordet.

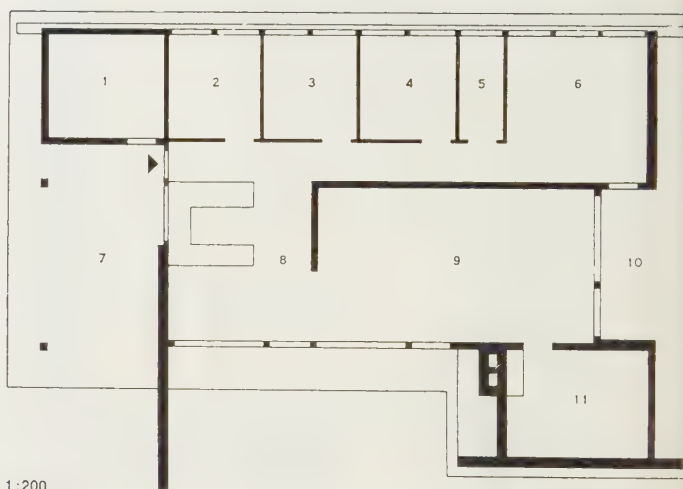
JKA N 240, leveres med den ydre metalskærm i farve efter opgave. Øvrige dele hvidlakeret.

RÅGELEJEHUSET

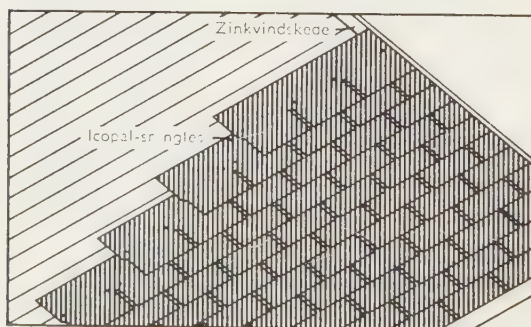

Paul Ammentorp og Peer Haubroe, arkitekter, m.a.a.

- Beskrivelse:
- 1 Udhus
 - 2 Kammer
 - 3 Kammer
 - 4 Kammer
 - 5 WC og bad
 - 6 Soveværelse
 - 7 Carport
 - 8 Spisekøkken
 - 9 Stue
 - 10 Terrasse
 - 11 Hule

1:200

Icopal-shingles på trætage

Specifikation nr. 15 A

Taghældning:	min. 1:5 (ca. 10°).
Format:	Icopal-shingles i faconstykker på 96 × 33 cm, der er opdelt i 3 shingles med lige eller skrå afskårne hjørner.
Forbrug:	Til dækning af 1 m² tagflade medgår ca. 2,5 m² Icopal-shingles (d.v.s. 8 faconstykker).
Oplægning:	Icopal-shingles (belægning og farve) oplægges lagdelt med skjult sømning, således at shinglestykkerne ligger frit, hvorved der fremkommer skifervirkning. Ved hældninger mellem 10° og 30° anvendes underlagspap (f. eks. Thor 8).
Bitumenvægt:	ca. 6 kg/m².
Totalvægt:	ca. 11 kg/m².

tilkald os under projekteringen

VILLADSEN

AKTS. JENS VILLADSENS FABRIKER · KØBENHAVN · MALMØ · OSLO · HELSINGFORS

HOVEDKONTOR: ISLANDS BRYGGE 41 - KØBENHAVN S - ASTA *2800

Målløs velstand

Danmark bygger for øjeblikket boliger på livet løs – men uden et boligpolitisk mål. Vi har på det boligpolitiske område opnået en bemærkelsesværdig position – som nummer sjok. Af alle europæiske nationer bygger vi færrest boliger i forhold til indbyggertallet, og situationen for de dårligst stillede af de boligsøgende er ikke blevet forbedret siden krigen.

Socialpolitisk forening kunne ikke have sat et mere aktuelt emne til debat på Hindsgavl. Politikere, økonomer, boligselskabernes folk og arkitekter enedes om, at målet må være mere byggeri, og at de dårligst stillede ikke må lades i stikken. Men midlerne kunne man selvfølgelig ikke blive enige om i en forsamling, hvor alle politiske ideer var repræsenteret.

I praksis vælges midlerne efter et kompromis med de deraf følgende muligheder for en fejlvurdering af processens forløb. Bolig- og byggelovene fra 1958, der betød en liberalisering af boligbyggeriet, fik en helt uventet virkning. Alle havde imødeset vanskeligheder ved at opretholde en boligproduktion af et rimeligt omfang. I stedet gik det altså sådan, at man måtte indføre byggestop, hvilket er det modsatte af liberalisering. Hvilke vanskeligheder, det medfører for projekteringen og planlægningen af produktionen, ved arkitekterne desværre alt for godt.

Liberaliseringen har heller ikke medført en mere hensigtsmæssig forsyning af boligmarkedet. Der var utvivlsomt oparbejdet et udekket behov for mere luksusbetonede lejligheder. Det skal nok blive dækket nu. Ænfamiliehusene har – lidt uventet – klarer sig godt under de friere finansieringsforhold. Derimod har den store del af det forretningsmæssige etage-boligbyggeri vist en uheldig udvikling. Det domineres af små lejligheder til høje huslejer. Den gruppe af boligsøgende, som er godt betjent med denne type boliger, er ikke ret stor. Man må frygte, at boligmanglen vil tvinge de nystiftede familier ind i et- og to-værelses lejligheder. Og når disse familier er vokset med et barn eller to, vil de stadig bo der.

Man tilsigtede med de nye love større konkurrence både på bygge- og boligmarkedet. Så længe der hersker alvorlig boligmangel, kan man imidlertid ikke vente konkurrence på huslejeområdet. Og desværre begunstiger forholdene heller ikke konkurrencen om byggepriserne. På Hindsgavlområdet karakteriserede højesteretssagfører Vald. Hvidt situationen meget åbenhjertigt omtrent sådan: „Når bygherrer og entreprenører er de samme folk, er der ingen tilskyndelse til at holde byggeprisen nede.“

En konkurrence mellem boligselskaberne og de private bygherrer er jo heller ikke blevet etableret. Ganske vist kan boligselskaberne låne penge i de samme pengeinstitutter som de private, d. v. s. at de kan låne indtil 75 pct. af vurderingssummen. Men af de sidste 25 pct. kan de kun skaffe nogle få ved lejernes indskud og af de beskedne midler, de selv råder over.

Derimod har de private adskillige finansieringsmuligheder, som tilsyneladende er lettilgængelige. I hvert

fald er realiteten, at det private byggeri nu er helt dominerende. Man har ikke fået den ligestilling af de private og boligselskaberne, som kunne vise, hvem der evnede at bygge bedst og billigst.

Man har opgivet byggeriets rationalisering og billiggørelse gennem det offentlige planlægning og kontrol. Og man har ikke fået den konkurrence, som kunne have medført en frivillig rationalisering.

Arkitekterne har ofte beklaget, at byggesektoren blev anvendt til regulering af nationens økonomiske vanskeligheder. Den stærkt svingende projekterings- og byggerytme hæmmer alle rationaliseringsbestrebelse. Den, der ikke umiddelbart kan se, hvad det betyder i penge- og arbejdsspild, kan ihvertfald se det urimelige i, at vi i perioder med bolignød har haft arbejdsløshed i byggefagene.

Mon ikke de usikre vilkår for byggeriet har befordret letsindigheden hos mange af de mennesker, der er engageret i denne branche? Hvordan skal man ellers forklare, at et erhvervsområde af så stor og langvarig samfundsøkonomisk betydning er blandt de dårligst planlagte.

En diskussion om en konstruktiv boligpolitik kan næppe startes nu umiddelbart før et valg. Der findes for mange politiske dogmer i denne sag. Men vælgerne, og blandt dem er arkitekterne primært interesserede, håber at høre nyt om de politiske partiers stilling til boligspørgsmålet.

Meget har ændret sig siden partierne sidst fastlagde deres boligpolitiske program. Den stigende levestandard er foreløbig navnlig kommet til udtryk ved et øget forbrug af biler og fjernsyn. Men en stadig større del af befolkningen vil i fremtiden selv kunne klare at skaffe sig en tilfredsstillende bolig. Samfundets opgave er blevet mere overkommelig. Så meget mindre grund er der til at lade den ligge.

Set i forhold til det almindelige huslejeniveau bruger folk en stadig mindre del af deres indtægt på boligen. Afstanden mellem de gamle huslejer og de nye øges stærkt. Det er de unge familiestiftere, de enlige mødre og de lavest lønnede, der rammes hårdest af denne udvikling.

Vil politikerne lukke øjnene for de uløste boligproblemer af frygt for konsekvenserne ved at opgive dogmerne?

Vil man opgive huslejestoppet for at øge bevægeligheden på boligmarkedet?

Vil man benytte det af en huslejestigning fremkaldte skatteprovenu til boligpolitiske formål?

Vil man skabe lånevilkår, der kan virkeliggøre det af alle partier udtalte ønske om en konkurrence mellem boligselskaber og private bygherrer?

Vil man sikre et byggeri for dem, der har vanskeligst ved at få en egnet bolig?

Vil man iværksætte foranstaltninger, der kan forøge boligbyggeriets omfang?

Kort sagt – vil man sætte sig et boligpolitisk mål og ofre, hvad det koster at nå det?

Mål og midler

På Socialpolitisk forenings sommermøde blev temaer af hovedemnet behandlet i tre arbejdsgrupper. Den gruppe, der drøftede den boligpolitiske målsætning, vedtog følgende udtalelse:

15 år efter krigens afslutning er boligmangelen stadig ikke afviklet. Nystiftede familier kan i stort omfang ikke finde boliger. Familier med børn bor i overbefolkede og for små lejligheder. Der savnes anvendelige og billige lejligheder for enlige mødre, og store dele af befolkningen bor stadig i forældede boliger, ulovlige kolonihavehuse o.l. Igennem de sidste 20 år har man forsømt at udskifte sundhedsfarlige boliger.

Med de ændrede finansieringsvilkår efter den nye boliglov af 1958 har udviklingen formet sig således, at det offentlige ikke påtager sig ledelsen af byggeriet med et boligpolitisk mål. I denne situation bliver det særlig nødvendigt, at der dannes sig en boligopinion, som kan overvåge de samfundsmæssige interesser i befolkningens boligforsyning og vejlede udviklingen. I overensstemmelse med boliglovens formålsparagraf må der tilvejebringes en boligbestand af en sådan størrelse og med en sådan husleje, at de boligsøgende får en rimelig mulighed for at skaffe sig en efter deres økonomi og familieforhold passende bolig.

Den almindelige stigning i levestandarden bør i højere grad komme til udtryk i en stigning også i boligforbruget. I den nuværende situation er der en betydelig risiko for, at den stigende købekraft søger sig andre mål end boligforbruget på grund af det manglende udbud af attraktive boliger. Det nuværende udbud af små lejligheder er mere bestemt af kortsigtede markedshensyn end af socialpolitiske hensyn til boligens kvalitet og til befolkningens behov på længere sigt.

Produktionen af nye boliger, som kun udgør 25-30.000 boliger om året, 2 pct. af landets samlede boligbestand på 1,4 mill. boliger, må sigte mod boligtyper med indbygget fremtid. De skal i første omgang kunne tiltrække en større andel af den stigende købekraft hos befolkningsgrupper, som særlig nyder godt af velstandsstigningen. Kun ved en nyproduktion af boliger, som holder en høj standard både hvad angår størrelse og udstyr, kan man sikre sig, at de nye boliger ikke hurtigt forældes.

Foruden nybyggeriets knap 30.000 boliger kommer der hvert år for tiden over dobbelt så mange boliger på markedet, en del ved dødsfald, de fleste ved beboerskifte. Det må være i samfundets interesse, at disse boliger i videst muligt omfang bliver til rådighed for de familiegupper, som ikke kan betale en passende bolig i nybyggeriet. De hidtil anvendte metoder har ikke ført til det ønskede resultat, de rigtige familier i de rigtige boliger.

For de grupper af befolkningen, som er økonomisk sådan stillede, at de ikke kan løse deres eget boligproblem tilfredsstillende: lavest lønnede, børnerige, enlige mødre m. fl., må boligforsyningen løses ved socialpolitiske foranstaltninger, både i forbindelse med

nybyggeri og oprydning. De hidtil anvendte foranstaltninger i denne forbindelse har vist sig utilstrækkelige, enten fordi gældende love ikke er blevet udnyttet med fornøden smidighed, eller fordi der har været stillet for små midler til rådighed.

De boliger, vi bygger i dag, er ikke afskrevet før om 50 år og vil muligvis være i brug endnu om 100 år. Kravene til en god bolig ændres og forøges i stigende tempo, og det er ikke muligt i dag at forudsæ 50 eller 100 års udvikling og bygge boliger, som svarer til næste århundredes standardkrav. Det er derfor ønskeligt, at samfundet får adgang til ikke blot at godkende nybyggeriets kvalitet, men efter et vist åremål påny at tage stilling til, om en bolig fortsat kan udfylde en samfundsmæssig opgave.

Samfundet har både sociale og økonomiske interesser i befolkningens forsyning med gode boliger, d. v. s. i den samlede boligmasses kvalitet. Men derudover har samfundet særlige interesser i den løbende boligproduktion, nybyggeriet. Nye boliger må placeres, bygges og indrettes således, at de i videst muligt omfang svarer til de forventede krav til gode boliger igennem hele deres forventede brugstid. Som et led i udviklingen af nye industrielle områder, er der en samfundsmæssig interesse i at medvirke til at skaffe nye boliger til en boligudgift, som arbejdere og funktionærer m. fl. kan betale.

Det må anses for en samfundsopgave at skabe gunstige vilkår for en videregående rationalisering og industrialisering af boligbyggeriet. Herigennem kan byggeriet billiggøres og den årlige produktion forøges langt udover de nuværende 25-30.000 boliger.

- om midlerne

I arbejdsgruppen, hvor man drøftede den almenøkonomiske side af boligspørgsmålet koncentreredes diskussionen om, hvorledes man i boligpolitiken burde anvende generelle subventioner - hvad enten disse havde karakter af rentesubventioner eller af løbende bidrag. Herunder fremhævedes bl. a., at spørgsmålet beror på den boligpolitiske målsætning, som man ønsker at gennemføre.

Generelle subventioner kan tænkes anvendt til opnåelse af bl. a. følgende tre væsentlige boligpolitiske mål:

1) Udjævne kortsigtede konjunkturpolitiske variationer i renteniveauet. (Herigennem forhindres en umotiveret splittelse af lejeniveauerne for boliger af samme standard byggede til forskellig tid).

2) Muliggøre at de nybyggede boliger får den høje tekniske standard, som på længere sigt er samfundøkonomisk og privatøkonomisk rigtig.

3) Fremme en udjævning mellem lejeniveauerne i nybyggede og ældre boliger, så en successiv opflytning af lejere til større og bedre boliger stimuleres, og således at en lejlighedsreserve opstår og koncentrerer sig til den ringeste del af boligerne. Herigennem forbedres mulighederne for at gennemføre saneringer.

Bymiljøet

På socialpolitisk forenings sommermøde diskuterede en arbejdsgruppe bymiljøets problemer. Fra gruppen foreligger den her gengivne rapport (forkortet).

Ved opbygningen af nye bebyggelser og ved omformningen af ældre bydele stilles der en række krav, som sigter mod, at bebyggelserne hovedsagelig ud fra hygiejniske og effektivitets-synspunkter bliver tilfredsstillende. Der er regler for den enkelte boligs udformning og tekniske betjening, der er regler for boligernes indbyrdes forhold og forholdet til vejene; der er regler for boligområder i forhold til erhvervsområder. Endvidere er der ved større byer regler, som hovedsagelig af økonomiske årsager tilstræber en vis samling af bebyggelsen om hele det tekniske, sociale og kulturelle serviceapparat, som betjener beboerne. Dette medfører, at der selv ved større byer kan opstå en ønskværdig kontrast mellem byområde og landskab.

Der er derimod ikke regler, som f. eks. angiver med hvilken afstand og med hvilke størrelser og indhold, der skal udlægges friarealer til park eller legeplads. Sidstnævnte muliggøres dog gennem fastsatte grænser for, hvad der må bebygges på et vist areal.

Fysiske standarder er nødvendige, men ikke tilstrækkelige til, at et bolig- eller byområde er bekvemt at bruge eller giver velvære at leve i. For miljøgruppen er der ingen tvivl om, at problemerne omkring miljøet er, og navnlig vil blive meget alvorlige; de senere års diskussioner navnlig om forstads miljøet i pressen som i radioen viser dette ganske klart.

Miljøgruppen skal derfor først og fremmest henstille, at Socialpolitisk Forening foranlediger, at rette vedkommende (Socialforskningsinstituttet, Byggeforskningsinstituttet el. a.) tager disse spørgsmål op til en systematisk undersøgelse.

Miljøgruppen skal endvidere under hensyn til den vældige vækst af nye forstadsområder og nye byområder, som man netop nu står overfor at skulle gennemføre, henstille, at sådanne undersøgelser omgående påbegyndes.

Det er arbejdsgruppens opfattelse, at en løsning af disse spørgsmål i stigende grad trænger sig på også i Norge og i Sverige, således at et frugtbart samarbejde kan tænkes realiseret mellem landene.

Gruppen har hæftet sig ved visse særlige træk, som forekommer fundamentale for miljødiskussionen, og som man ønsker at fremdrage.

Beboelse og arbejdsplads

Et af de væsentligste træk ved storbyen er de rigt varierede beskæftigelsesmuligheder og arbejdsstedernes betydelige ophobning indenfor centrale bydele. Herved er forstæderne hidtil i væsentlig grad blevet overnatningssteder for en stor del af den voksne befolkning; de er blevet såkaldte sovebyer.

Beboerne i omegnsbebyggelserne føler sig derved i mindre grad knyttet til disse områder og placerer en betydelig del af såvel deres fritid som deres forbrug udenfor disse. Derfor må det passive miljø modvirkes og

bytilvækst søges samlet i byer af en sådan størrelse og sammensætning, at de har mulighed for at hvile i sig selv.

Øgede kontaktmuligheder

I et hvilket som helst byområde stort eller lille, har fællesanlæggene gennem tiderne søgt at placere sig, hvor færdselsstrøgene mødtes.

Miljøgruppen peger på dette elementære forhold, at maksimale kontaktmuligheder må kunne opnås ved en bevidst samling af de enkelte områders – kvarterets, bydelens, byens – fællesanlæg i tilslutning til de interne færdselsstrøg. (Gruppen opfatter fællesanlæg i videste forstand inkluderende sociale og kulturelle institutioner, butikker, friarealer m. m.).

En sådan opbygning nødvendiggør givetvis en samlet planlægning i større enheder forud for en bebyggelse af enkelte ejendomme og matrikelnumre. Endvidere er det klart, at byggeriets finansieringsformer kan blive afgørende for planernes gennemførelse, ligesom det vil være nødvendigt, at myndighederne indtræder mere aktivt såvel ved planlægningen som ved planernes gennemførelse.

Miljøgruppen henleder opmærksomheden på, at behovene varierer med beboernes sammensætning og, at der i fremtiden kan opstå behov, som man i dag ikke kender. Det vil således være påkrævet, at areaerne, hvor fællesanlæggene skal samles, gøres rigelige.

Trafikken

Samtidig med, at færdselsstrøgene (for kørende eller gående færdsel) som nævnt kan udnyttes som et betydningsfuldt samlende element i et byområde, vil den biltrafik, der føres gennem et område, men har mål udenfor dette, medføre en opdeling.

Det vil derfor i fremtiden i stigende grad, for at skabe og bevare miljøet, være nødvendigt, at trafik-anlæg af alle klasser overvejes i forbindelse med helhedsplanen for byområdet med det formål at sammenhængende områder ikke opdeles.

Miljøgruppen understreger, at vejsystemet er et serviceapparat og derfor må respektere byboernes primære interesser.

Byområderne og landskabet

Hidtil har udviklingen formet sig således, at de enkelte dele af vore større byers ydre områder endnu ligger ret klart afgrænsede imod betydelige sammenhængende landskabsområder. Miljøgruppen lægger stor vægt på, at en sådan klar opdeling mellem byområder og landskabsområder fortsat fastholdes.

For det første vil en sådan afgrænsning mellem by og landskab styrke følelsen af bymiljø. For det andet vil den øgede fritid fortsat gøre det påkrævet, at rekreative områder er beliggende nær boligområderne.

De bestræbelser, der gennem de senere år i øget omfang er udfoldet af fredningsmyndighederne og af Danmarks Naturfredningsforening, ud fra landskabelige hensyn, synes helt at svare til ovennævnte synspunkter.

Konkurrence om kommuneskole og seminarium i Odense

Dommerkomiteens generelle bemærkninger

Der har blandt landets arkitekter været stor interesse for denne konkurrence, hvilket viste sig ved, at der blev afhentet 200 programmer med bilag. Til bedømmelsen indkom dog kun 22 projekter. Årsagen hertil må sikkert søges i opgavens sværhedsgrad. De foreliggende vanskeligheder synes at have ligget i hensynet til de vanskelige trafikale forhold omkring Middelfartvej, placeringen i det store og stærkt kuperede tærræn, de komplicerede funderingsforhold og først og fremmest hensynet til de funktioner, der

kræves af et anlæg, der skal rumme barneskole og seminarium i ét kompleks. En særlig vanskelighed synes at ligge i den omstændighed, at der ikke endnu kan være nogen særlig tradition for sådanne anlæg i Danmark, da den seminarielov, hvorunder der nu arbejdes, kun har bestået i 6 år. De indkomne forslag bidrager dog til en fyldig og alsidig belysning af opgavens løsning, og det indkomne materiale forekommer dommerkomiteen at være af en sådan kvalitet, at konkurrencen i høj grad må siges at have tjent sit formål.

Arkitekterne Mogens Didriksen, Knud Harild og K. E. Sand Kirk: Konkurrenceprojekt tildelt 1. præmie

Dommerkomiteens bemærkninger

Forslaget viser et bygningsanlæg, som består af 3 klart adskilte kvadratiske gårdanlæg, der omslutter en kvadratisk legeplads, hvis fjerde side dannes af søen. Også gymnastiksalene er fritliggende, og alle bygninger sammenbindes af en langsgående, overdækket, vandretliggende færdselsgang.

Bygningsgrupperne er trukket noget ind på grunden og skærmes mod Middelfartvej af en bred beplantet zone. Adgangen sker ad en parallelvej, der udvider sig til en trekantet forplads, hvorfra der er indgang til barneskole, sal og svømmehal. Seminariet har sin egen indgang mod vest, hvor også boldbanerne er lagt.

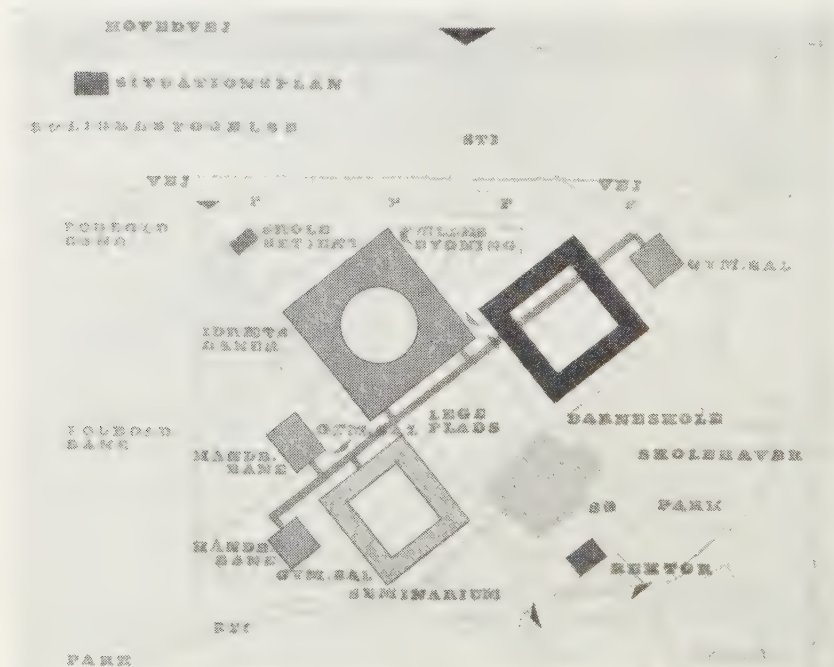
På en klar og helt enkel måde er funktionerne fordelt i kvadratiske gårdanlæg med barneskole, seminarium og i en tredje bygning fælleslokaler for barneskole og seminarium, faglokaler for seminariet samt svømmehal og samlingssal, der også anvendes til offentlige formål. Herved er der opnået den pædagogiske fordel, at børn og unge arbejder i nærheden af hinanden, men kun lejlighedsvis i samme bygning.

Hele anlægget giver gennem sin opdeling en centralisering af de enkelte hovedfunktioner, individuel frihed samt inden for de enkelte skoleafdelinger korte afstande til de forskellige funktions-

steder. Sammenbindingen af de tre kvadratiske gårdanlæg omkring den mellemliggende smukke forsænkede legeplads med samlingssangen giver et bygningsanlæg med stærk og værdifuld arkitektonisk holdning. I det hele placerer forfatterens uordtøse behandling af problemerne forslaget fremfor de øvrige.

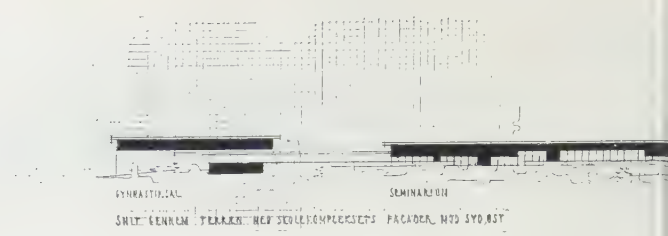
Det må overvejes, om det er forsvarligt, at forbindelsesgangen kun er overdækket men ikke lukket. Adgang udefra til barneskolen er tilsyneladende ikke tilfredsstillende løst, og så vidt det kan ses, er enkelte rum, placeret i kældere, utilstrækkeligt belyst. I denne forbindelse finder dommerkomiteen anledning til at påtale, at forslaget er fremstillet på en sådan måde, at det har voldt vanskeligheder at tyde visse af dets enkeltheder, herunder især adgangsforholdene.

Det fremgår af forslaget, at der er arbejdet med et fast modul, der vil gøre det muligt at standardisere en række bygningsdele, således at opførelsen kan forenkles, hvilket skønnes ved gennemarbejdning at kunne bidrage til en rimelig anlægsøkonomi. Anlæggets udformning i fortrinsvis 2-etagers koncentrerede grupper i forskellige højder afpasset efter det kuperede tærræn skulle give mulighed for en relativ økonomisk fundering. Projektet belyser ikke anlæggets udvidelsesmuligheder.

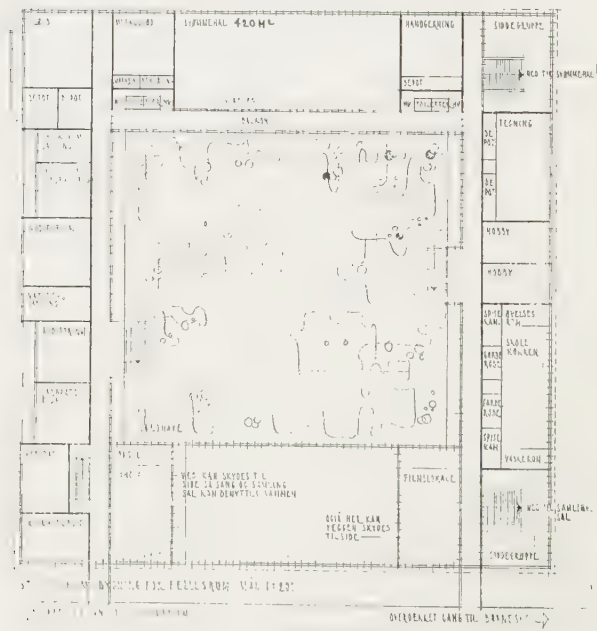
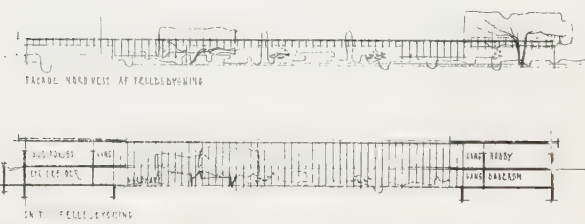
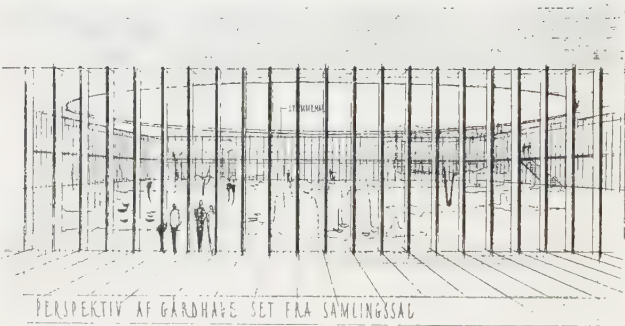

Beliggenhedsplan, 1:4000

Mogens Didriksen, Knud Harild og K. E. Sand Kirk: Konkurrenceprojekt tildelt 1. præmie

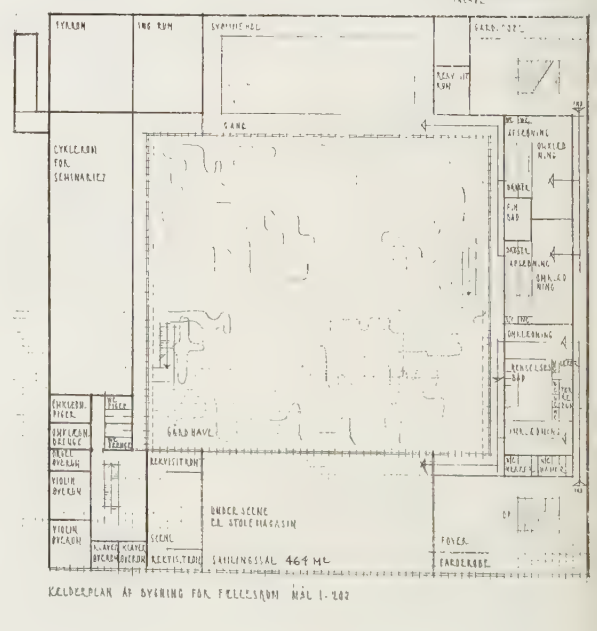
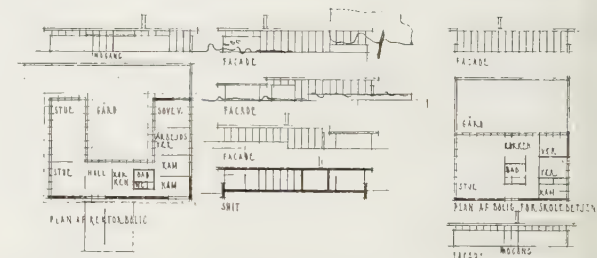
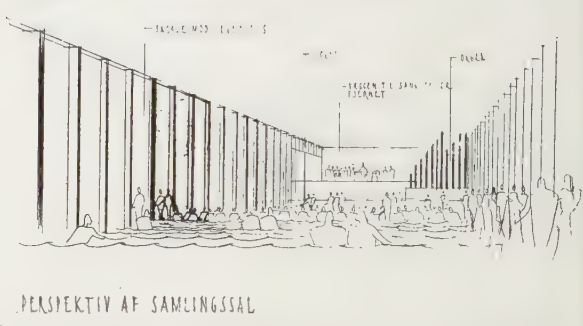

FELLESBYGNING

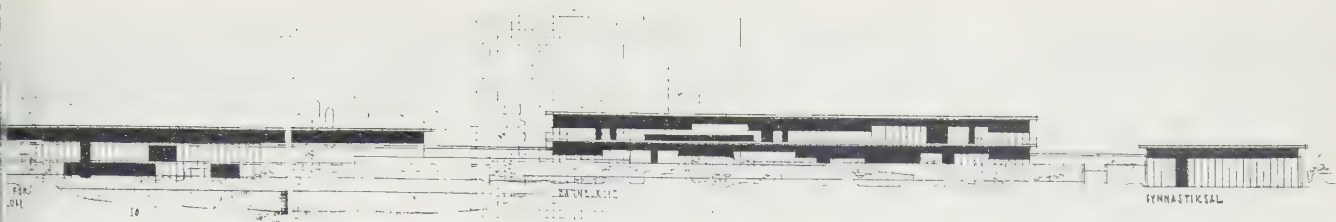

Plan stueetage, snit og façade af fellesbygning, 1:1000

FELLESBYGNING

Kælderplan fellesbygning og plan og façader af boliger 1:1000

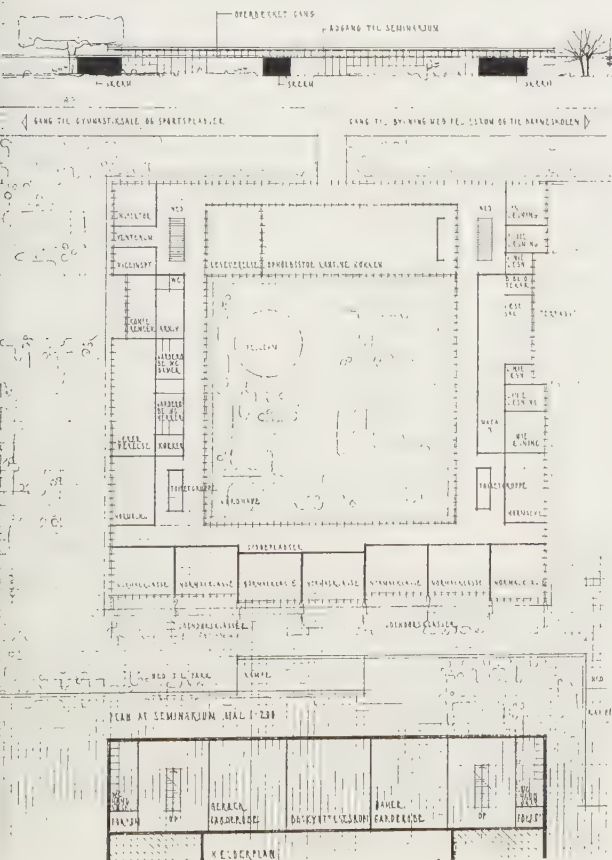

Façader af det samlede anlæg, 1:1000

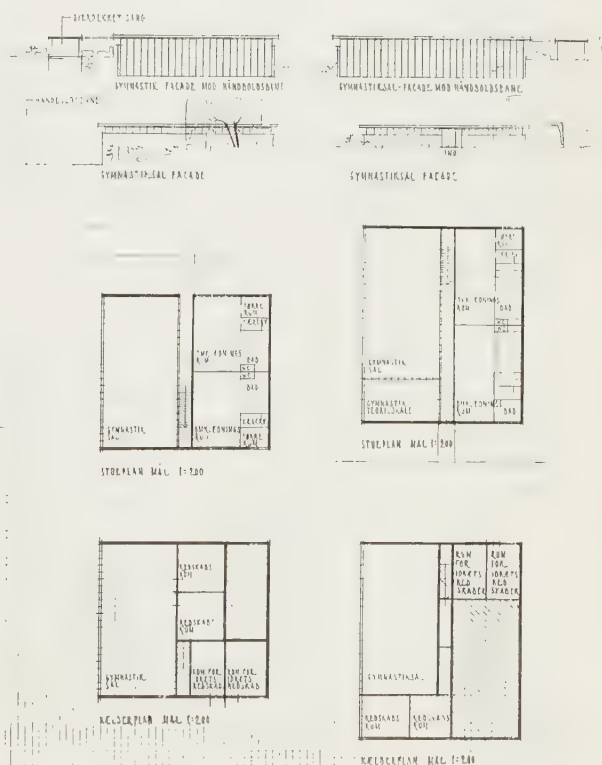
SEMINARIUM

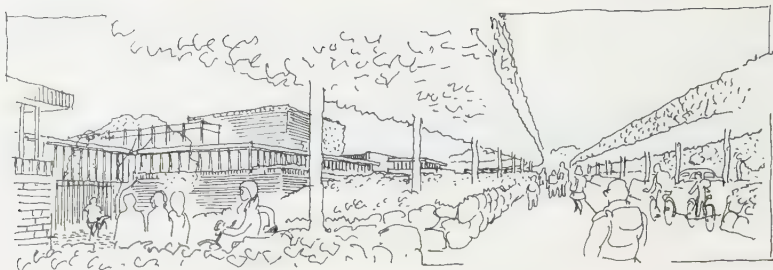
GYMNASTIKSAL

Plan stueetage, kelderplan og façade seminarium, 1:1000

Planer og façade af gymnastiksalbygninger, 1:1000

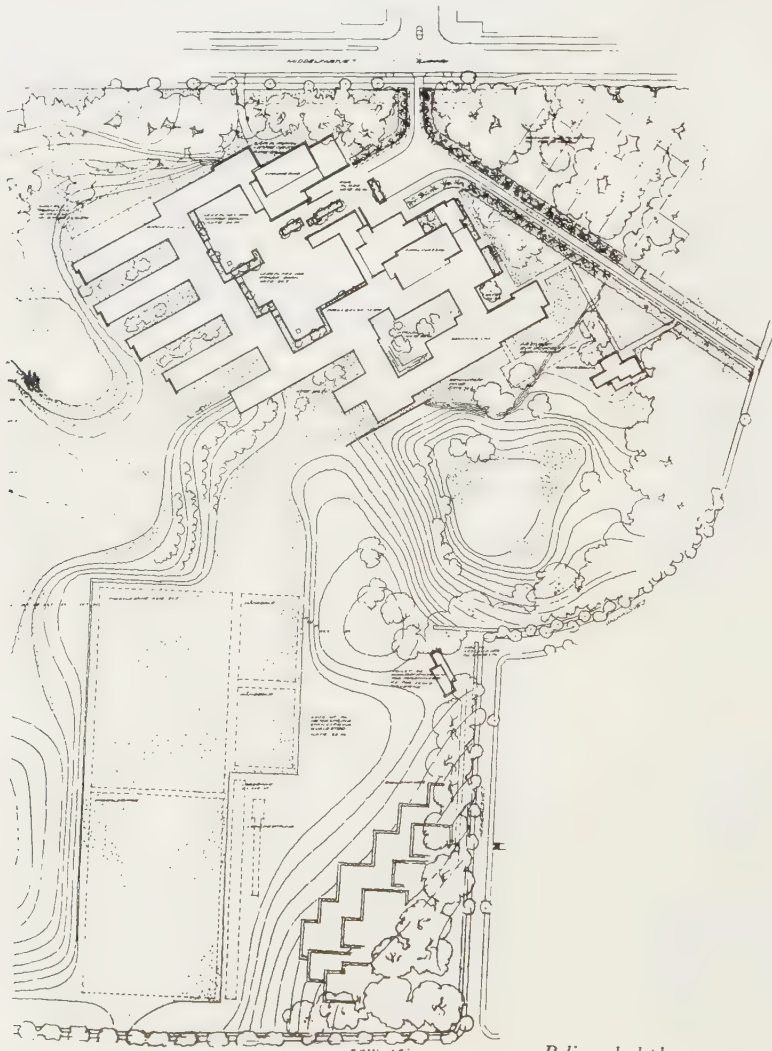
Arkitekterne Nils Andersen, Salli Besiakow og Andreas Heiberg:
Konkurrenceprojekt tildelt 2. præmie

Dommerkomiteens bemærkninger

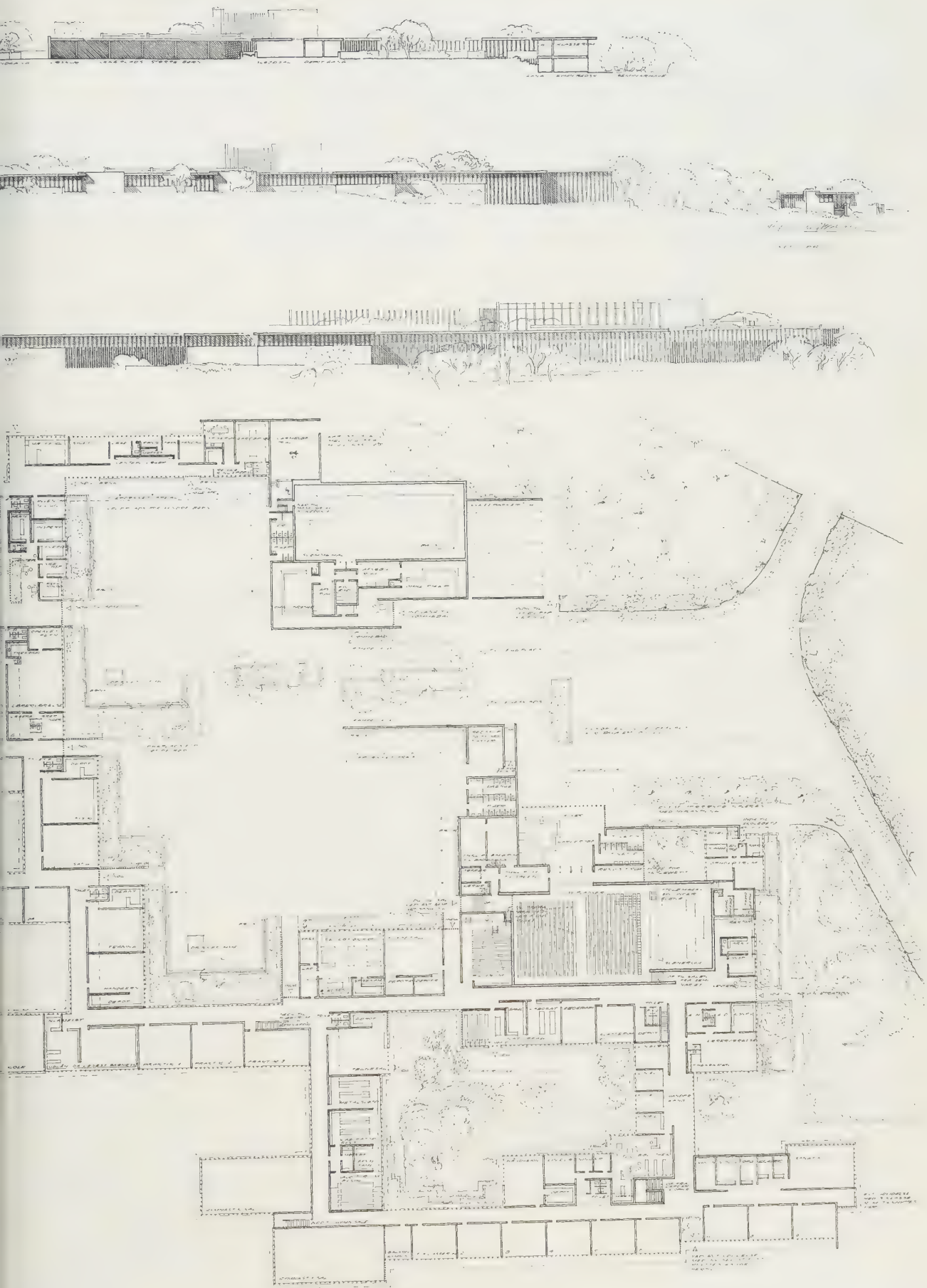
Bygningerne er lagt på grundens nordlige del med alle adgange fra Dybdevej, der foreslås omprofilert og spærret for gennemgangstrafik. Bygningerne er alle 1-etages, i princippet udformet som en opløst kamskole grupperende sig om barneskolens legepladser og seminariets grønne gård. Barneskolen ligger nærmest Middelfartvej, seminariet længst mod syd med udsigt over søen. Samlings-salen og de øvrige fællesrum ligger centralt, dog er svømmehallen lagt for sig selv nærmest Middelfartvej.

Det er en god ide at udforme Dybdevej uden gennemkørsel, og alle adgange ligger rigtigt for denne vej, men udformningen af den store forplads er mindre vellykket og seminariets adgang for beskeden.

Skolens forskellige afdelinger er smukt og meget hensigtsmæssigt placeret med velformede undervisningsrum og med relativt korte indbyrdes forbindelsesveje. Afstanden mellem kammene i barneskolen er vel korte i forhold til disses længde. Legepladsen er helt afskærmet af bygningerne og har en smuk varieret form.

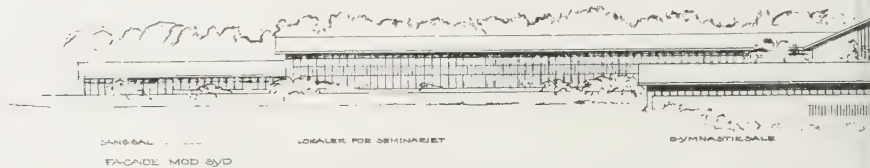

Beliggenhedsplan 1:4000

Arkitekterne Gehrdt Bornebusch, Max Brüel og Jørgen Selchau i samarbejde med havearkitekt Sven Hansen, M.D.H.: Konkurrenceprojekt tildelt 2. præmie

Dommerkomiteens bemærkninger

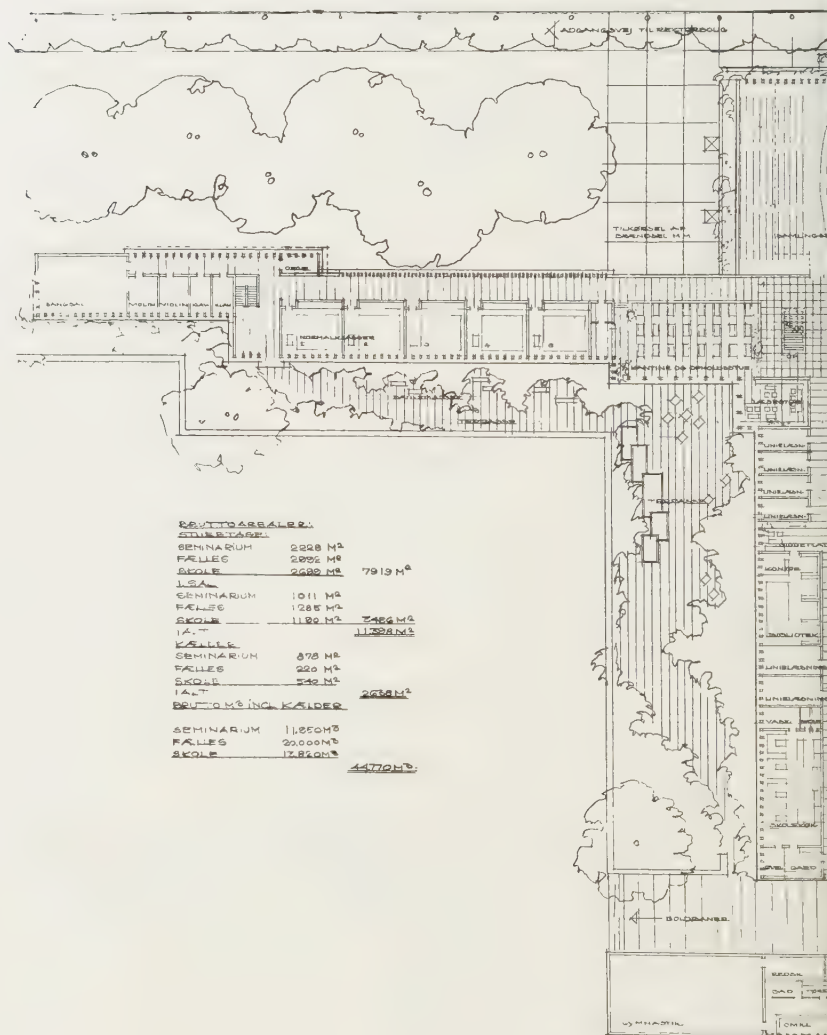
Forslaget tager på en interessant måde hensyn til de fremtidige byplanmæssige muligheder ved en centerdannelse langs Middelfartvej, når denne aflastes i trafikal henseende. Den deraf følgende lange ankomstgård, der ved sin angivne udvidelse på langt sigt overskrider den nuværende grundgrænse, giver på tiltalende måde adgang til først barneskole og senere seminarium.

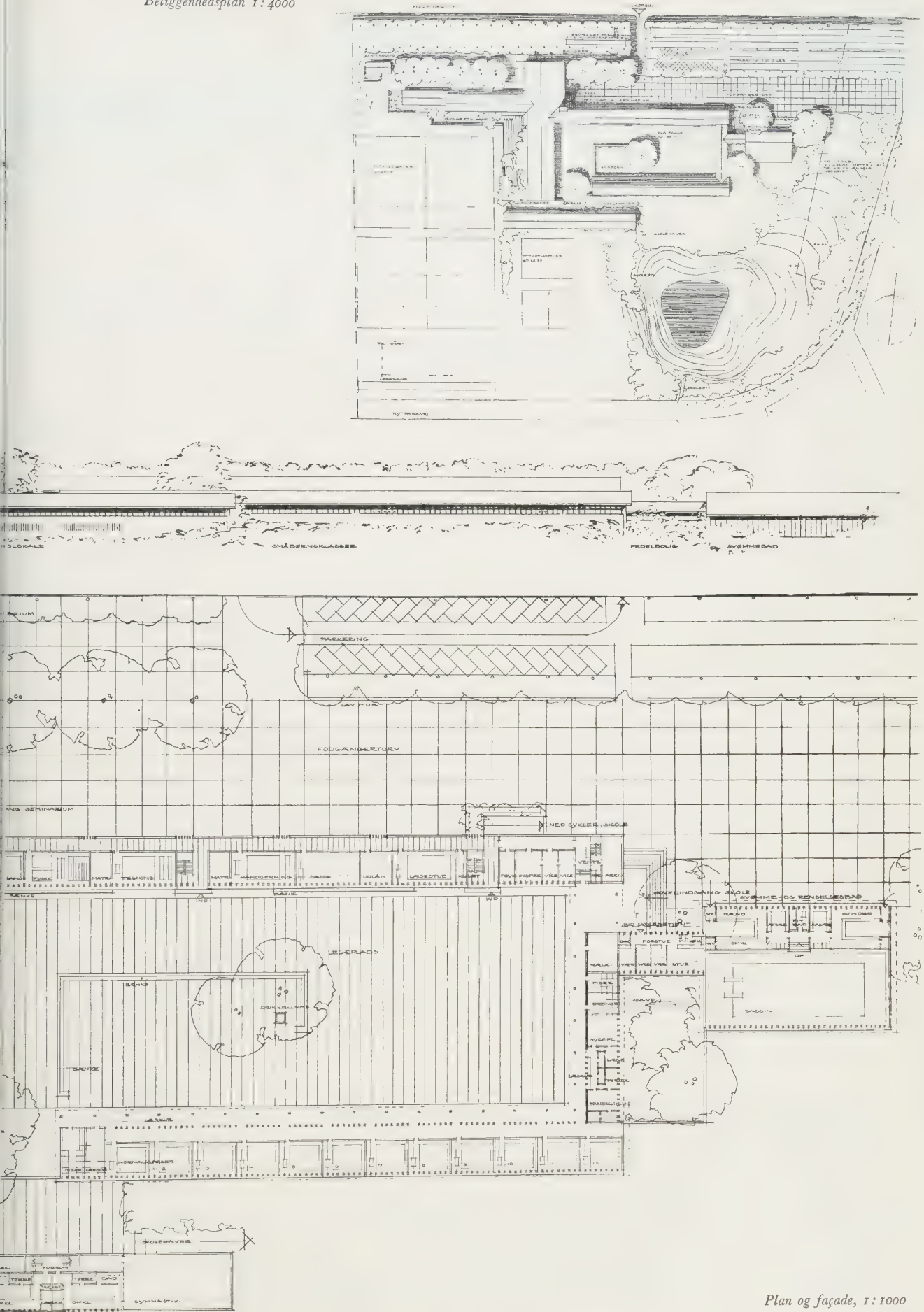
Seminariet og barneskolen er sammenbygget i et korsformet bygningsanlæg omgivet af velorienterede og velformede udearealer.

Såvel i barneskolen som i seminariet er undervisningslokalerne vel placerede og rigtigt udformede. Seminariets kantine og opholdsstue er godt placeret og i smuk forbindelse med sydvestterrassen.

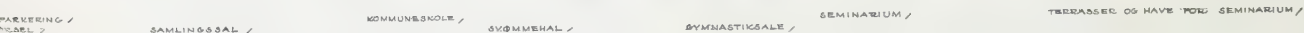
Det skønnes mindre ønskeligt at have halvdelen af barneskolens klasser (1. salen) vendende ud mod den store legeplads, og den viste garderobe ved samlingssalen er uheldigt placeret i kælderen med adgangsforhold, som er snævre og komplicerede.

Iøvrigt er forslagets arkitektoniske udformning, såvel i det ydre som i det indre, smuk og holdningsfuld og vil danne en tiltalende ramme om de ønskede skolefunktioner.

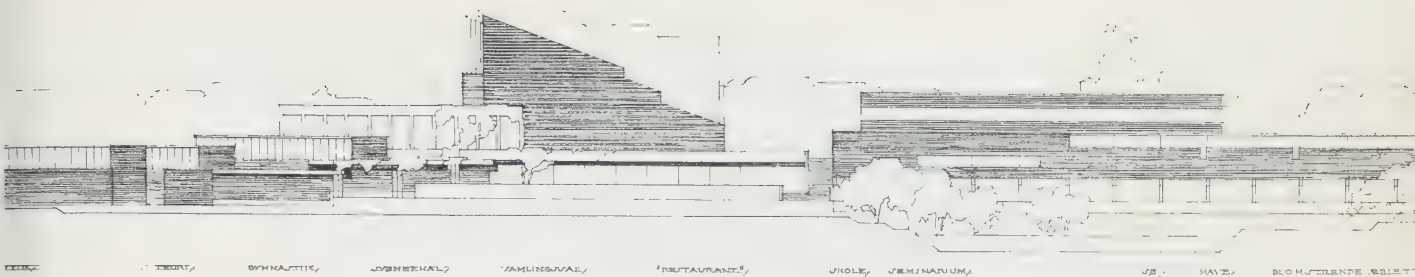

Plan og façade, 1:1000

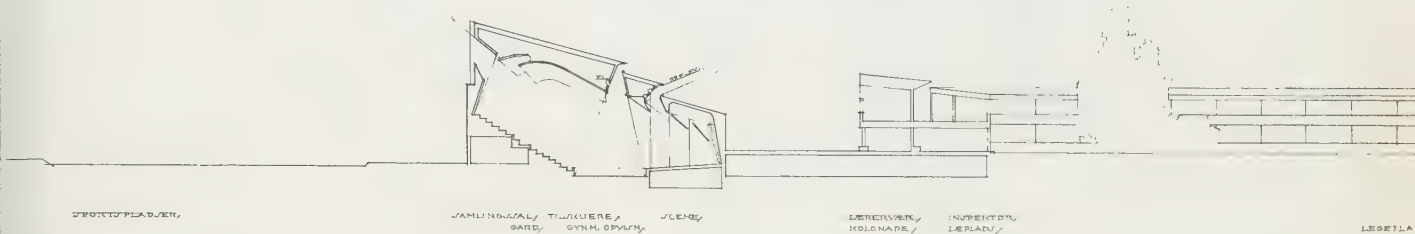
[illegible][illegible]

Arkitekterne Jean-Jacques Barué et Paul Niepoort. Rådg. ingeniør Knud Lauridsen, Rambøll og Hannemann, Konkurrenceprojekt tildelt 3. præmie

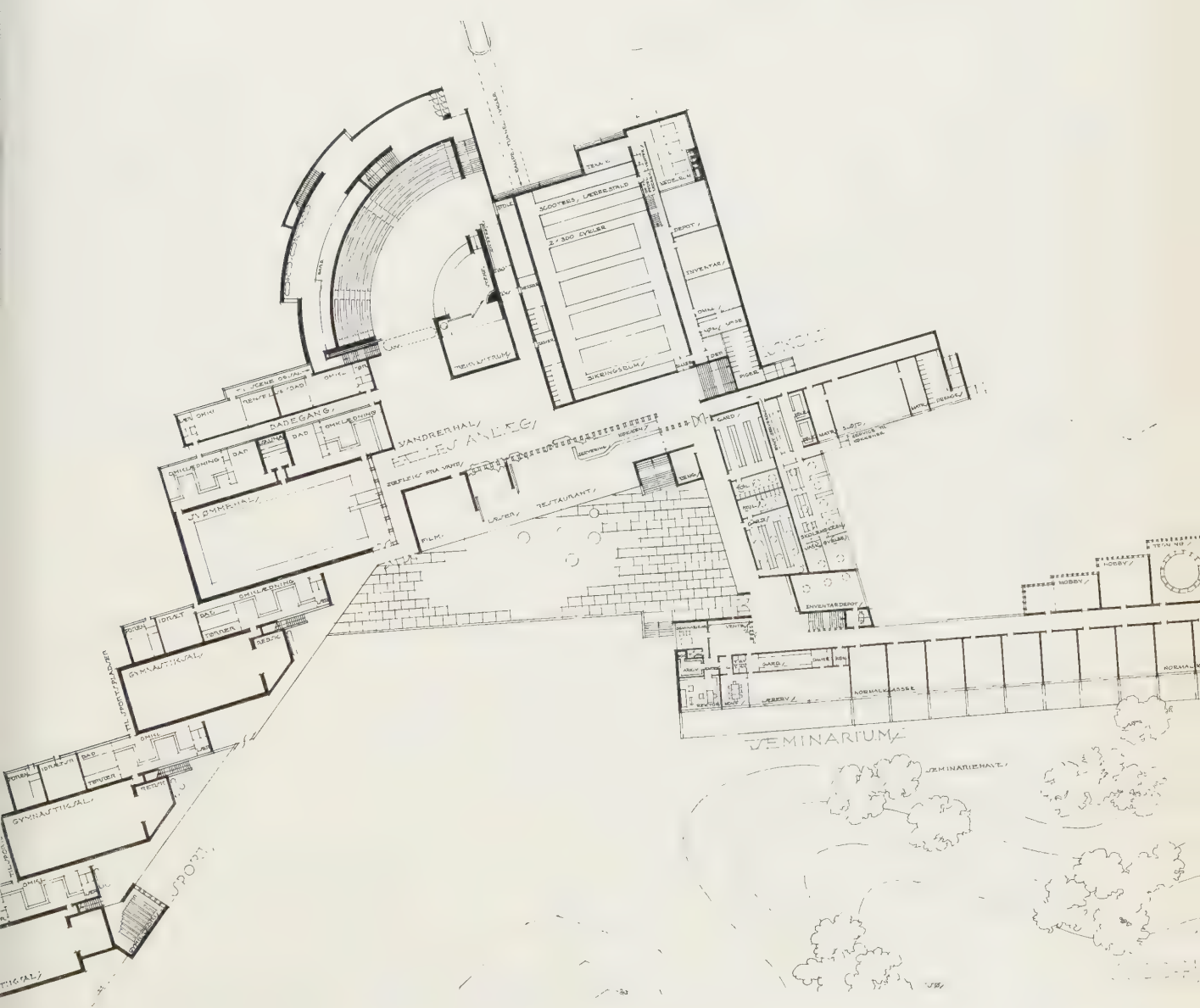
Projektet placerer sig smukt i kraft af sin interessante og personlige arkitektoniske holdning.

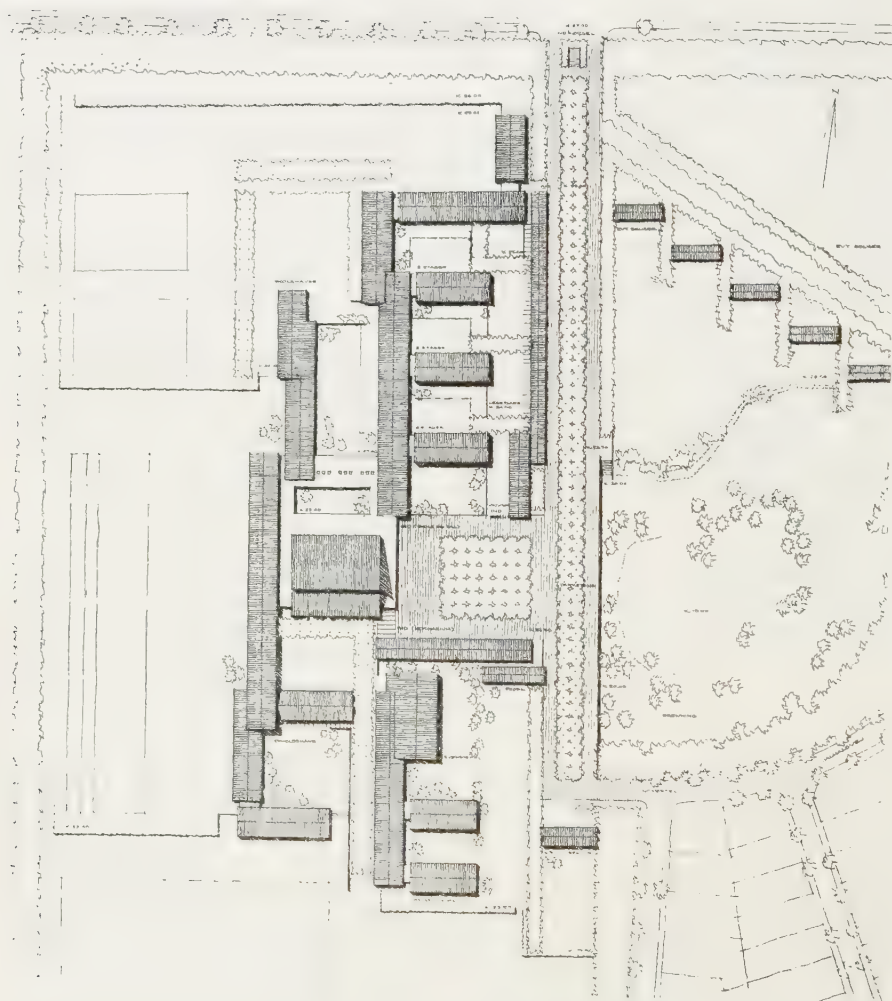
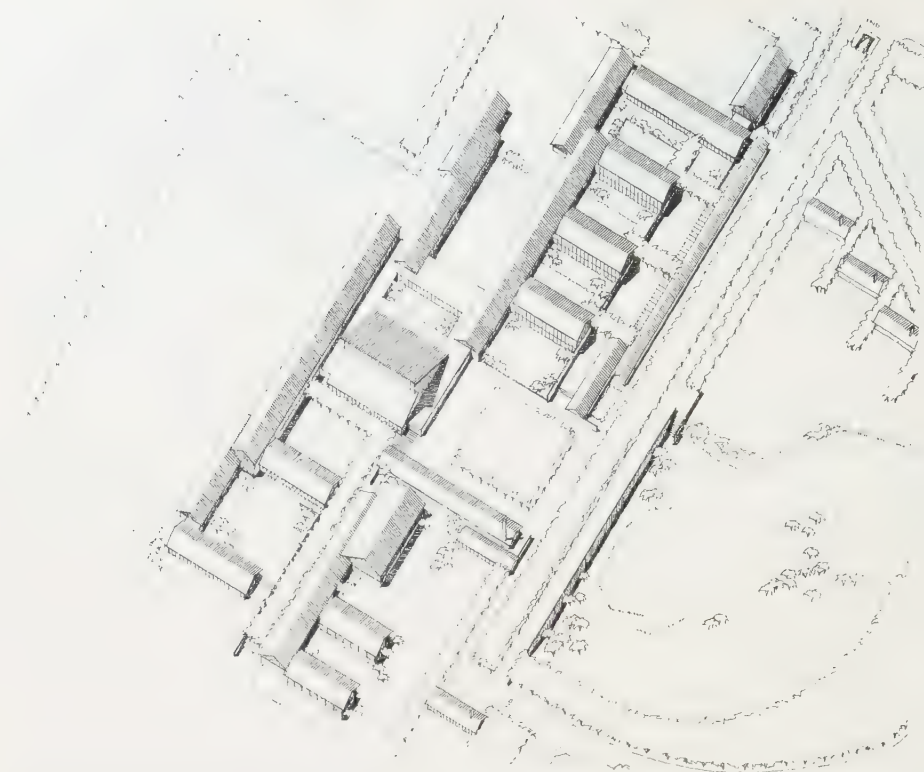
Façade mod syd 1:1000

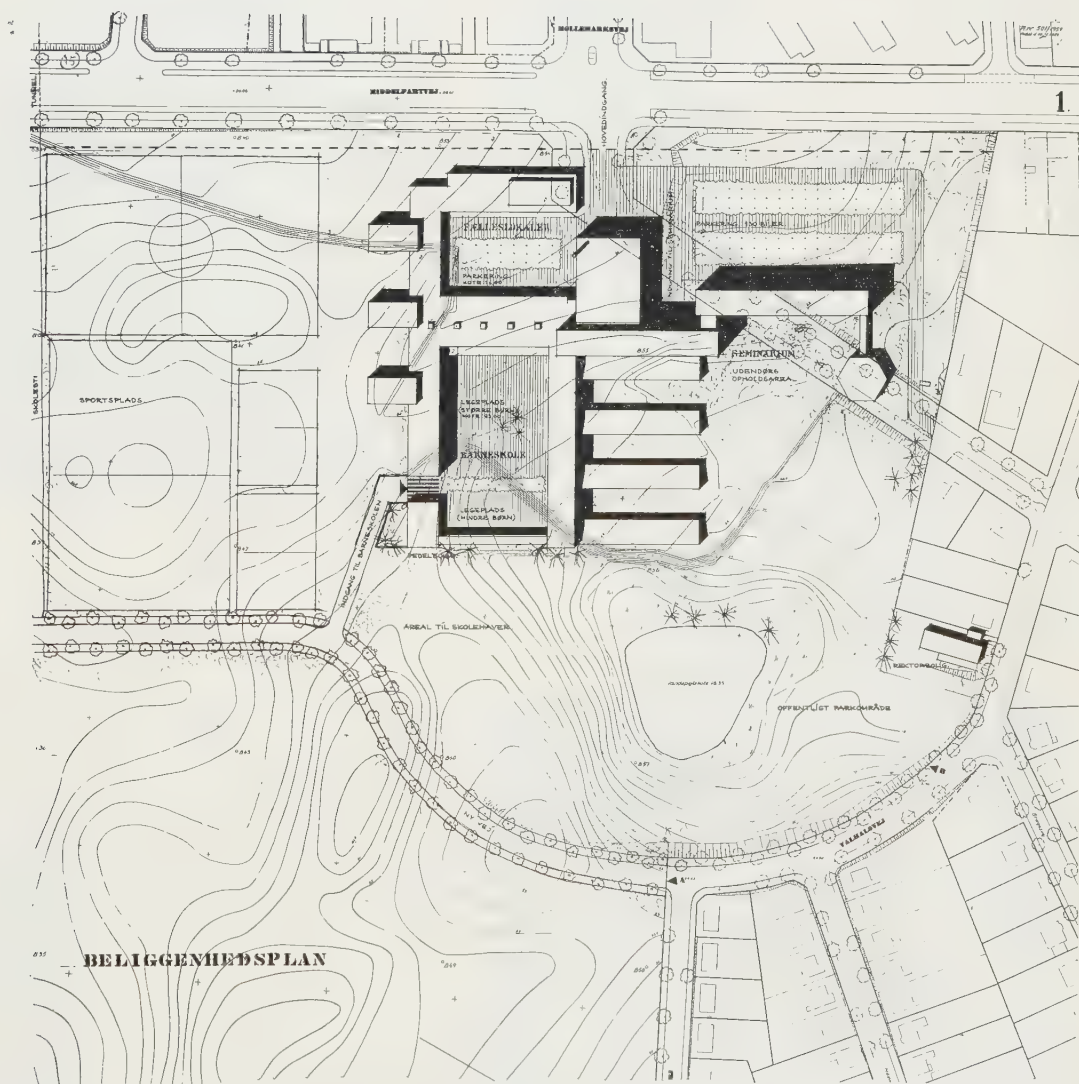
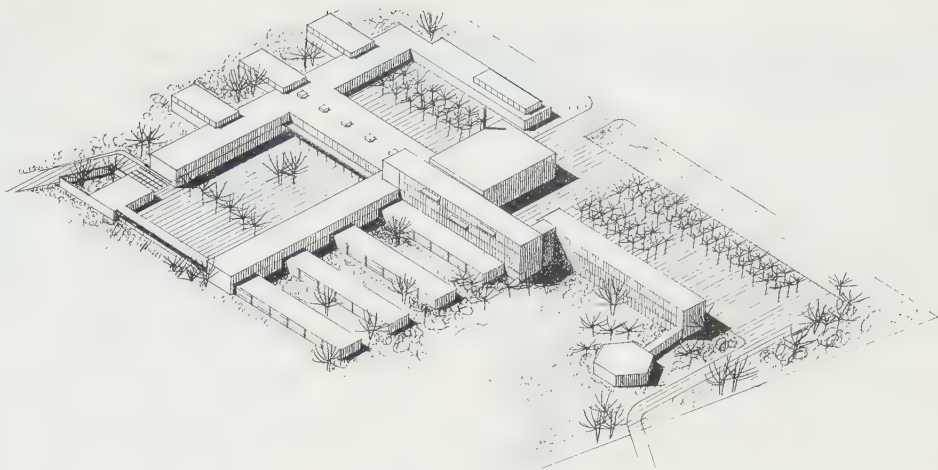
Snit i samlingsal, 1:1000

Plan, stueetage, 1:1000

*Paul Erik Thyrring og Gert Edstrand: Konkurrenceprojekt fremhævet af dommerkomiteen
Beliggenhedsplan og isometri 1:3000*

*Svend Eriksen og Ingvar Laursen: Konkurrenceprojekt fremhævet af dommerkomiteen
Beliggenhedsplan og isometri 1:3000*

»Fagbøger for byggefag« 1960

Statens Byggeforskningsinstitut har udsendt en ny publikationsliste med en kort omtale af godt 100 SBI-publikationer, hvoraf de 20 er nyheder. Af nyhederne kan bl. a. nævnes: *Luftvarmeanlæg for småhuse, Før De bygger eget hus, Byggeri hele året 2. Arbejdets udførelse, Byggeri hele året 1. Planlægning og materiel og Modulprojektering*. Listen kan rekvireres hos Teknisk Forlag eller i boghandelen. Den er så spændende som nogen smørrebrødsseddel.

Ny guide for bygninger i Malmö

Bygningsnævnet i Malmö har udsendt en guide *Malmö 1960* for byggeinteresserede. Guide'en indledes med en kort oversigt over byens historie samt dens nuværende indbyggerantal og plan. Omslaget er udført som et kort, der ved nummererede inddelinger henviser til illustrationer med udførlige beskrivelser af såvel bygningsområder som enkelte bygninger. Den er udgivet på svensk, tysk og engelsk og kan fås ved henvendelse til *Stadsingenjörskontoret, Malmö*. Pris 2.50 sv. kr.

Haukeland sygehus

I *Arkitekten* nr. 18 meddelte vi, at 3. prämien i konkurrencen om Haukelands sygehus var blevet tildelt svenske arkitekter. Det er ikke helt korrekt. 3. prämien tilfaldt et medlem af D.A.L., arkitekt Bendt Hjelm-Jensen og hans svenske kompagnon arkitekt Ingrid Uddenberg SAR.

Maskiner i Byggecentrum

I byggecentrums nye bygning er der en central hal, hvor det er tanken at afholde skiftende udstillinger. I begyndelsen af september indledte man med en udstilling arrangeret af Byggeriets Maskinstationer A/S. Udstillingen bar navnet *Fra det mindste til det største*.

Det vil sikkert blive en efterspurgt mulighed, at kunne lave små specialudstillinger i forbindelse med den permanente byggematerialeudstilling. Men man må nok tænke mere på, hvad rummet egner sig til. De store byggemaskiner fylder lovligt meget – det var som om man ikke kunne få øje på andet end kæmpe-traktoren midt i rummet.

Formanden for BMS's bestyrelse, landsretssagfører dr. jur. Axel H. Pedersen, der ved åbningen bl. a. omtalte BMS's betydning for byggeriets mekanisering, understregede den værdi, der ligger i, at det mindste firma hos BMS kan leje det store, dyre maskinel og grej, som er en nødvendig forudsætning for at det kan påtage sig større byggeopgaver.

British Council's legater for 1961/62

British Council vil igen uddele legater for det akademiske år 1961/62 til mænd og kvinder mellem 25 og 35 år, der ønsker at følge et studium i England. Ansøgere der tildes legater, vil kunne følge et hvilket som helst studium i England. Ansøgere skal have embedseksamen fra universitet eller lignende institution her i landet. Yderligere oplysninger og ansøgningsblanketter kan fås ved henvendelse til The British Council, c/o The British Embassy, Kastelsvej 40, Kbhvn. Ø (tlf. Central 11 433, lokal 13). Ansøgninger må være indgivet til dette kontor inden den 7. november 1960.

Udveksling U. S. A.-Danmark

Mr. Thomas Horty, der er medindehaver af arkitektfirmaet Fasth, Hillstrom & Horty, har meddelt os, at han er interesseret i en arkitektudveksling. Han foreslår, at en dygtig medarbejder (med familie) fra en større dansk tegnestue for en nærmere aftalt periode bytter bolig og arbejde med én af de tre partnere i det nævnte amerikanske firma.

Interesserede kan skrive direkte til: Mr. Thomas Horty; Fasth, Hillstrom & Horty Inc., architects-engineers, Guardian Life Insuring Building, 2649 Park Avenue, Minneapolis 7, Minnesota, U. S. A.

Byer og bygninger

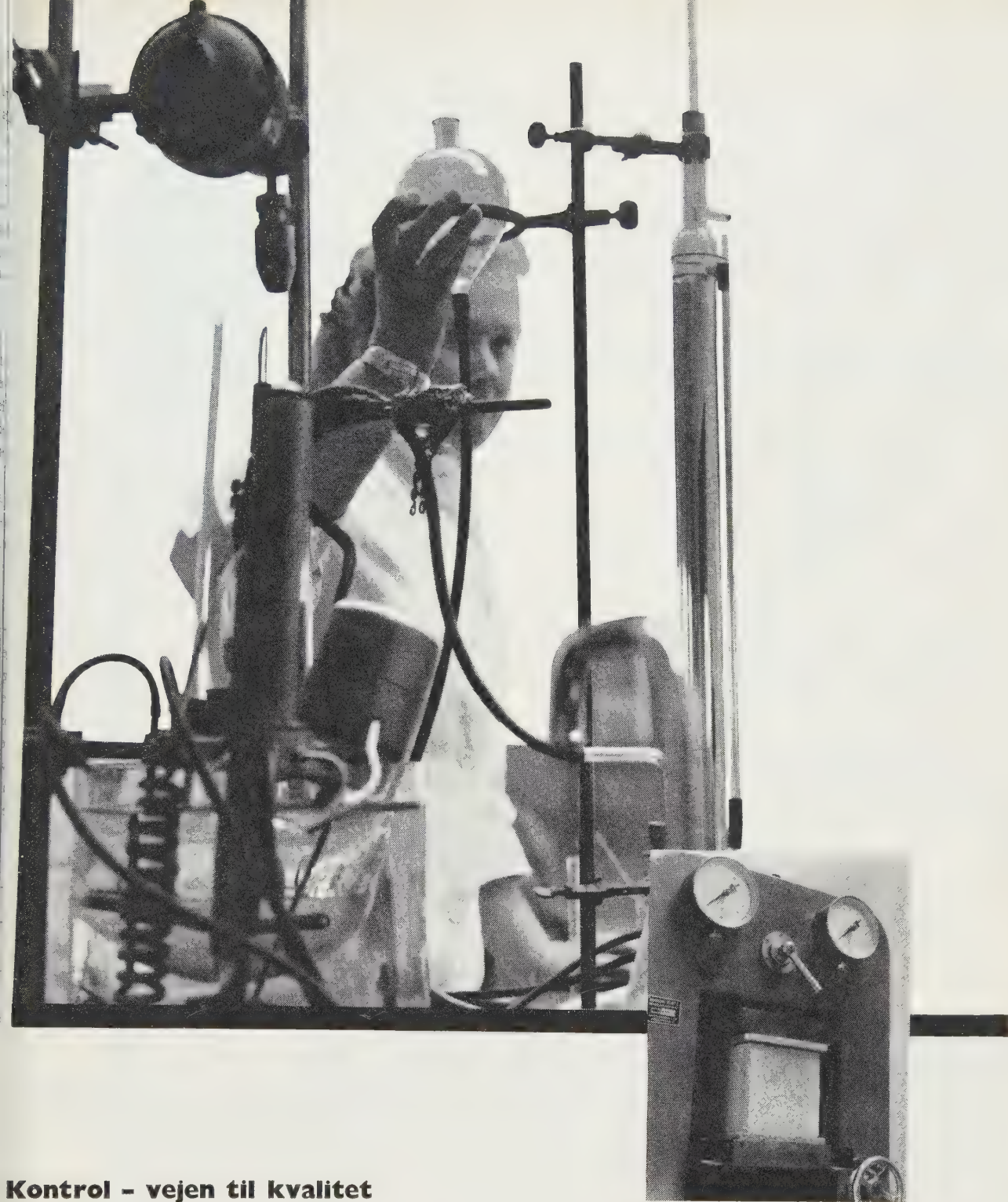
Onsdag den 12. oktober kl. 19.30 begynder professor Steen Eiler Rasmussen i Kunstakademiets festsal en række forelæsninger „Byer og Bygninger“, der vil blive fortsat de følgende onsdage til samme tid. Forelæsningerne er offentlige og adgangen er fri. Forelæsningerne, der danner en fortsættelse af den i foråret afholdte række omhandler denne gang store planlagte byer i Østen, specielt Delhi, Isfahan og Candigarh. De skulle give en fyldig baggrund for disse byer. Deres byplan og hele tilblivelse vil blive gennemgået og vigtige bygninger analyseret. Forelæsningerne illustreres af farvefotografier og planer.

Boligbyggeriet juli 1960

Hovedstadsområdet samt 5 provinsbyer og disses forstæder	Antal lejligheder			
	Juni 1959	Juli 1959	Juni 1960	Juli 1960
Byggetilladelse givet i løbet af måneden.....	2 532	2 080	1 113	689
Byggetilladelse ved månedens slutning.....	5 106	5 584	3 919	3 977
Påbegyndt i løbet af måneden	2 168	1 552	1 816	681
Fuldført i løbet af måneden Under udførelse ved månedens slutning.....	1 443	826	1 804	1 021
	19 231	19 945	21 176	20 763
Beregnete tal for hele landet, excl. egentlige landkomm. Under udførelse ved månedens slutning.....	23 800	24 800	27 000	26 500

Byggeomkostningsindeks juli 1960

(1955 gnstl. = 100)	1955	1956	1957	1958	1959	1960
Januar	98	102	106	107	106	110
April	100	103	107	108	108	111
Juli	100	104	107	107	108	112
Oktober	101	106	108	107	108	
Gnstl. årsindeks.....	100	104	107	107	108	
Heraf { Materialer	100	104	107	105	104	
Arbejdsløn	100	105	108	109	114	

Kontrol - vejen til kvalitet

På Gasbetonfabrikken i Ølsted bliver intet overladt til tilfældigheder. Kun gennem en stadig videnskabelig kontrol opnåes den ensartede kvalitet og styrke. I trykpressen, som er indsat nederst tilhøjre i illustrationen, kontrolleres Gasbetonstenens styrke. – En af de mange prøver, et Gasbetonprodukt må igennem, før det havner ude på byggepladsen.

der er teknik og viden bag

GASBETON

A/S DANSK GASBETON, CODANHUS, GL. KONGEVEJ 60, KØBENHAVN V. TELEFON CENTRAL 9575

man yderligere gennemført *individuelle driftstilskud* for de befolkningsgrupper, der erfaringsmæssigt kommer til kort på boligmarkedet, f. eks. for mindrebemidlede, børnerige familier.

I næsten alle lande støder man på *låneanordninger*, hvortil ofte er knyttet kommunale garantiordninger. Derimod er Danmark stadig det eneste land, der har taget afgørende skridt henimod en omfattende garantiordning. De ændringer, der er sket i lande som Vesttyskland, Belgien, England og Danmark i de sidste 4-5 år, skyldes navnlig ønsket om at begrænse statens udgifter og tilpasse boligbyggeriet til den almindelige økonomiske politik.

Selv om der er sket betydelige begrænsninger, yder staten dog omfattende støtte i de lande, jeg nævnte før, og i Frankrig er der endog sket en vis udvidelse. Da der stadig er huslejekontrol de fleste steder, og nybyggeriets husleje er steget som følge af den ændrede finansiering, er der en vis tendens til, at huslejeforskellene øges. Også i *Østeuropa* er der sket visse ændringer i finansieringen i de seneste år, og der lægges mere vægt på boligkooperation og byggeri af parcelhuse til eje. Selv om der er store forskelligheder, er hovedindtrykket på dette som på mange andre områder, at der sker en hurtig udligning landene imellem. En væsentlig del – i mange lande den største del – af nybyggeriet opføres med støtte, og boligpolitikken er på godt og ondt blevet et led i den almindelige økonomiske politik.

Sanering og byfornyelse

Uddrag af kontorchef Knud Stenshøjs foredrag på Hindsgavl. I sin indledning vurderede taleren den nye saneringslovs betydning for byfornyelsen.

Motiveringen for, at Socialpolitisk Forening i år har taget boligspørgsmålet på programmet, er ifølge den udsendte indbydelse, at der er ved at ske en omvurdering af boligpolitikens mål og midler.

Det er rigtigt, hvis man tænker på de ændringer af boliglovgivningen, der gennemførtes i december 1958. Her kan man næsten tale om en revolution – eller kontra-revolution, om man vil.

Det er derimod ikke rigtigt, hvis man ser på den lovgivning om boligtilsyn og sanering, der gennemførtes i 1959.

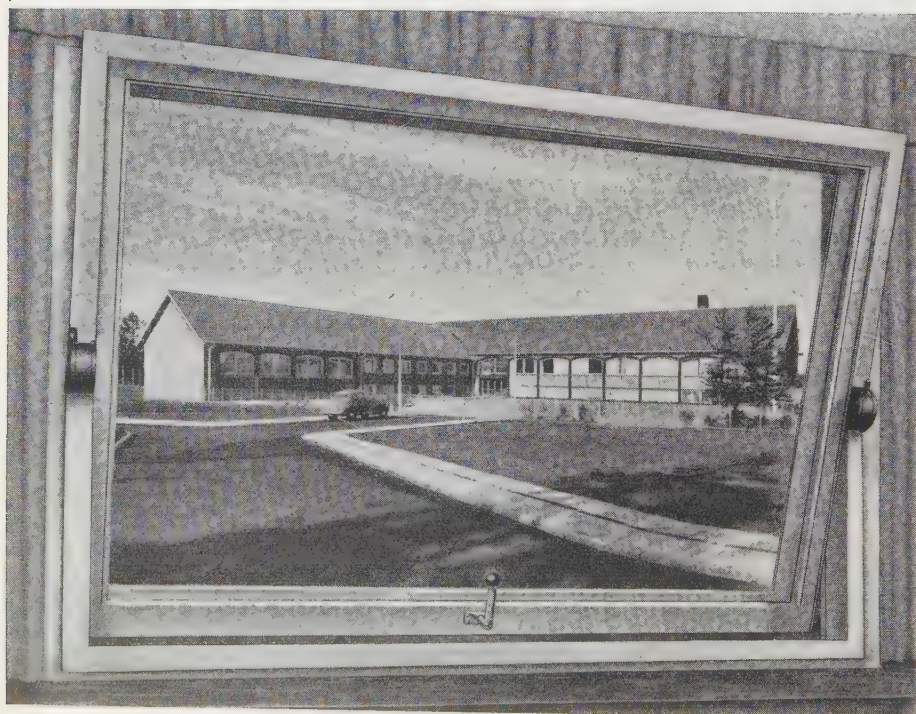
Denne lovgivnings tilblivelse, indhold og udformning er helt i overensstemmelse med gamle, kendte traditioner.

Som bekendt skyldes forarbejdet den af boligministeriet i 1949 nedsatte saneringskommission, der afgav betænkning i efteråret 1957. Traditionen tro en talstærk kommission med 22 medlemmer repræsenterende kommuner, grundejere, kreditinstitutioner, lejere, arbejdere, husmænd og gårdejere samt 10 stats- og kommunale tjenestemænd, der ikke alene er sagkyndige med hensyn til sanering, men også med hensyn til at finde frem til de kompromiser, der kan samle alle parter om en god betænkning, d. v. s. en betænk-

**BEBYGGELSE: TOLNE CENTRALSKOLE
VENDSYSSEL**

ARKITEKT: M. JOHS. JEPSEN BRØNDERSLEV

Lad P. H.-vippevinduet indgå i den lokale entrepriser! Det lønner sig

Grundlagt 1877

**BYGNINGS
BESLAG**

og

**Peders Haab
vippevinduer**

Beslaget er
patenteret og
godkendt til
statsstøttet
byggeri.

Forlang
brochure og
arbejdstegninger
tilsendt.

A/S Peder Nielsen

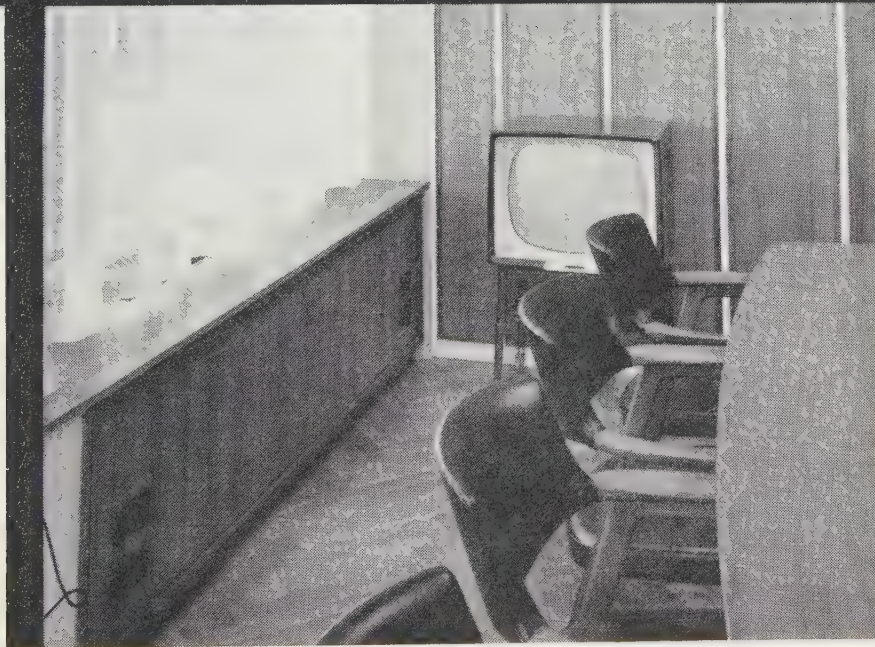
PEDERSHAAB
BRØNDERSLEV
TELEFON NR. 9

luftkonditioneringsanlæg for administrations- bygninger og kontorlokaler m.m.

Frisk luft . . . ren luft . . . konditioneret luft betyder øget velvære og energi. UNI-PRES er det moderne, effektive luftkonditioneringsanlæg, der sikrer en stabil luftfordeling uafhængig af ydre forhold. UNI-PRES anvendes i alle bygninger, hvor man ønsker de bedste mulige arbejdsvilkår, f. eks. i kontorlokaler, skoler, hoteller og lignende.

UNI-PRES's kvalitative standard er baseret på resultaterne af forskning i vore laboratorier, på et væld af erfaringer og på en højt udviklet værkstedsteknik.

Konferenceværelse i TO-R's ny administrationsbygning udstyret med UNI-PRES luftkonditioneringsanlæg. Kabinetterne er indbygget i vinduesbrystningerne og glider på en harmonisk måde ind i interioret.

NORDISK VENTILATOR CO

FABRIKKER OG HOVEDKONTOR: NÆSTVED, TLF. (03 725) 3000
KØBENHAVNSAFDELING: NYROPSTEGADE 43, TLF. MI 3003
AARHUSAFDELING: JÆGERGÅRDSGADE 66, TLF. (061) 2 29 33

ning, hvis mindretalsudtalelserne ikke vedrører det væsentlige.

Det kan næppe være fremmede hverken for sagen eller for det politiske liv, at kommissionsbetænkninger i så udpræget grad, som det efterhånden er tilfældet, foregriber den politiske debat, der rettelig hører hjemme i folketinget.

Ved fastlæggelse af sit arbejdsområde er saneringskommissionen inde på overvejelser over, hvorvidt man i lighed med det svenske saneringsudvalg, der afgav betænkning i 1954, bør give begrebet sanering et bredere indhold end sædvanligt.

Man har tidligere med dette begreb alene forbundet den bolighygiejniske og socialt motiverede slum-sanering. Udtrykket er imidlertid i Sverige efterhånden udvidet til først at betegne den almindelige forbedring af boligforholdene og sluttelig at betegne enhver forandring i den eksisterende bebyggelse, som ud fra bolighygiejniske, trafiktekniske, samfundsøkonomiske eller andre synspunkter gør denne mere rationel og brugbar for de folk, som bor og arbejder i byen.

Ud fra den opfattelse, at de offentlige midler, det ville være muligt at rejse, ubetinget og helt bør anvendes til en forbedring af de bolighygiejniske forhold, fastlagde saneringskommissionen imidlertid også sit arbejdsområde traditionelt og slår fast, at sanering alene bør tage sigte på kvarterer og ejendomme, der

på grund af sanitære mangler eller mangler ved rørende sikkerhed i brandtilfælde eventuelt tillige på grund af beboernes forhold i så høj grad afviger fra de almindelige krav til beboelserne, at vedkommende kvarter eller ejendom ikke bør tolereres af samfundet.

Medens det inden for vort sundhedsvæsen i øvrigt f. eks. når det vedrører salg af fødevarer, har været forholdsvis let at gennemføre en lovgivning, der forhindrer lovovertrædelser og giver hjemmel for straf af den eventuelle lovovertræder, ligger forholdet som bekendt betydeligt vanskeligere, når det drejer sig om „salg“ af sundhedsfarlige boliger. Her tenderer synspunkterne snarere i retning af at betale lovovertræderen en erstatning for at holde op med ulovlighederne.

Kommissionens opgave blev, efter at definitioner på sanering var fastlagt, at anviser de veje, man bør gå for at løse slumproblemet, et problem, hvis afstand mellem mål og midler har vist sig større end på de fleste andre områder inden for den sociale politik. Man har her – i modsætning til de øvrige sociale problemer – ikke alene finansieringsproblemet at løse, men man støder uundgåeligt mod den private ejendomsret, oven i købet på det område, hvor den synes mest hellig – ejendomsretten til „fast ejendom“.

a) Hvad angår mulighederne for indgreb i ejendomsretten, er disse i det væsentlige de samme som i 1939-loven og er da også tiltrådt af kommissionens

Sonesson
A/S WILH. SONESSON & Co.

NØRRE FARIMAGSGADE 13 . KBHVN K . C. 8363

Alle artikler til sanitets- og centralvarmeanlæg

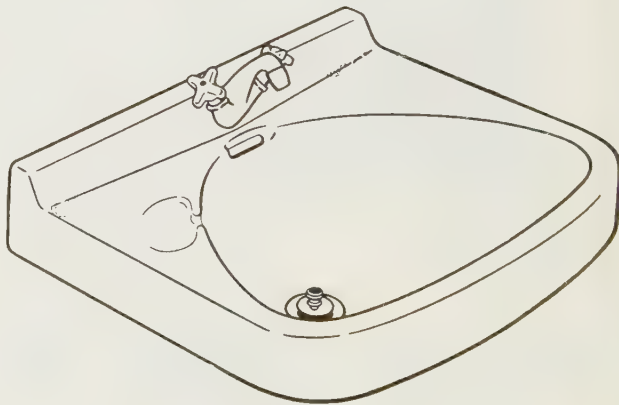
Hovedforhandler for

**TRITON-BELCO sanitetsarmatur
med patent. NEO-REX overdel.**

Kan ikke ødelægges ved for hård tilspænding – der er indbygget sikring.

— og *Oscar*

DEN FULDKOMNE HÅNDVASK

DATAMØBLER

- elegance
- kvalitet
- flexibilitet
- stabilitet - *også for tunge maskiner*
- bygget for C-formater

FACIT Bredgade 21, K - Telf. Mi. 6501 - *Salgskontorer over hele landet*

grundejerrepræsentanter. Det bør dog tilføjes, at ejerne i forhold til 1939-loven har fået en yderligere beskyttelse gennem reglerne om de såkaldte ejer-lavsaneringer, der *altid* skal forsøges, og som medfører en så omfattende og besværlig administration, at kommunens saneringsinitiativ alene af denne grund kan befrygtes at blive hæmmet.

- b) Hvad angår statens støtte til gennemførelse af saneringen er der i forhold til den midlertidige lov af 1941, der fulgte efter den oprindelige saneringslov af 1939, ej heller sket væsentlige ændringer. Saneringstabt skal stadig deles ligeligt mellem stat og kommune.

Det beløb, der er stillet til rådighed for boligministeren, er forhøjet, men langt fra i forhold til de prisstigninger, der er sket siden 1941.

Princippet fra 1941 om ekstraordinære huslejetilskud til udsanerede er ligeledes ført med over i den nye lov.

- c) Det synspunkt, at boligtilsyn og sanering er en kommunal opgave, og at initiativet skal udgå fra kommunalbestyrelserne, er ligeledes fastholdt. Kommissionen var inde på tanken om, hvorvidt der burde ansættes statslige og af de lokale interesser uafhængige boligtilsynsinspektører i lighed med andre områder, hvor det gælder om at sikre befolkningens sundhed og yde beskyttelse imod ulykkestilfælde.

Af hensyn til det kommunale selvstyre og af omkostningsmæssige grunde forlod man imidlertid denne tanke.

- 1) Mulighederne for indgreb i ejendomsretten
- 2) omfanget af og principperne for det offentlige økonomiske støtte samt 3) ansvaret for saneringens gennemførelse må vel i almindelighed siges at være de tre grundpiller i en saneringslov og i væsentlig grad bestemmende for saneringens omfang.

På disse områder er der således ikke sket væsentlige nydannelser i forhold til tidligere lovgivning.

Nu kan man jo næppe heraf slutte, at udviklingen vil blive lige så trist som under den tidligere lov, der jo måtte arbejde under krigens og efterkrigstidens særligt vanskelige vilkår på boligmarkedet. Spørgsmålet er imidlertid, om disse vilkår er eller i den nærmeste fremtid vil blive væsentlig bedre set ud fra et bolig-hygienisk saneringspunkt.

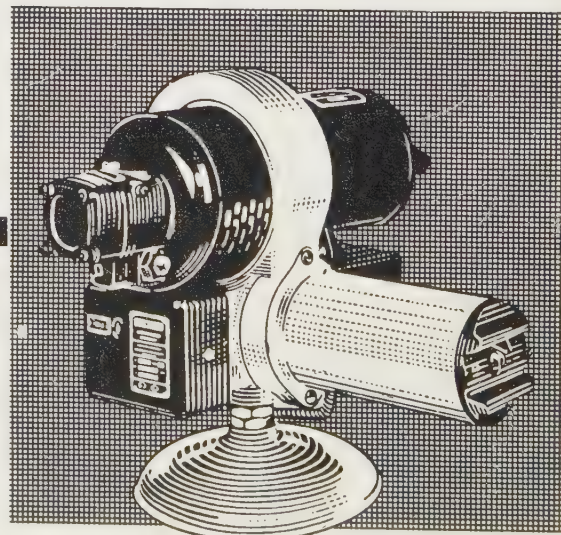
Jeg må her erindre om, at saneringskommissionen og den vedtagne lov på helt afgørende måde byggede på de forudsætninger, der rådede, før boligbyggeriet blev liberaliseret. Dette kommer særlig stærkt frem i den stilling, der er taget til erstatningsboligproblemet.

Selskabet for sundhedsplejen havde i 1951 foreslået at spørgsmålet om erstatningsboliger forsøgte løst ved en bestemmelse, der kobledes saneringen og nybyggeriet direkte sammen derved, at 10 pct. af den årlige boligproduktion blev forbeholdt de familier, som måtte

Det er en
betryggende
følelse at kunne
anbefale

GILBARCO

oliefyr

Det er rart at vide, at det oliefyr, De som sagkyndig går ind for, vil kunne leve op til klienternes forventninger. Tilfredse kunder fortæller det til andre ... og det er den form for anbefaling, der skaber good-will og tillid.

GILBARCO oliefyr har bestået sin prøve i mere end 25 år og er i dag landets mest solgte. Der findes et GILBARCO oliefyr til ethvert anlæg.

Vor GILBARCO-afdeling er med glæde parat med alle oplysninger.

nye tider... nye gulve...

ILCO

philippinske mahogni gulve

- vil præge fremtidens byggeri!

Gå ind for NYT i Deres forslag, når det *nye* rummer flere fordele! Kender De philippinsk mahogni? – Denne ædle, hårde, tropiske træsort benyttes i udstrakt grad i udlandet og vil også vinde frem herhjemme, hvor anvendelsen af træ i boligbyggeriet er i stadig stigen.

Her er, hvad De bør vide, om denne nye, smukke gulvbelægning:

Philippinsk mahogni giver *smukkere* gulve... det er knastfrit – og dets udsøgte, finstribede åring „gløder“ i dejlige nuancer, der giver et varmt og smukt helhedsindtryk.

Philippinsk mahogni er *ikke dyrere* end f. eks. ask og eg! Og i forhold til bøg vil merudgiften til et almindeligt eenfamiliehus kun andrage en bagatel, sammenlignet med den forhøjede salgsværdi, huset opnår.

Philippinsk mahogni er ideel til gulve, fordi træet „ikke arbejder“ – og det er særdeles slidstærkt og ændrer aldrig overfladekarakter.

Philippinsk mahogni leveres i 6–7–8' længder og brædderne er endenotet, hvorved spild ved lægningen undgås. Iøvrigt er brædderne udmærket anvendelige også til indvendig og udvendig dekorering – til paneler, lofter og vægge.

Til trods for sin udprægede hårdhed, er philippinsk mahogni let at arbejde med, lægge, lime etc. Som følge af at træet ikke arbejder, får man et altid fugetæt gulv, som ikke ændrer sig.

Tag philippinsk mahogni med i Deres fremtidige beskrivelser! Det er en værdifast pengeanbringelse for bygherren.

Kan leveres gennem førende trælast- og bygningsmaterialeforhandlere.

Hovedforhandler for Danmark:

KTH

KØBENHAVNS NY TØMMER-HANDEL A/S

LYGTEN 10 - KØBENHAVN NV - ÆGIR 7091

Special

PERSIENNER I LETMETAL OG STÅL

Mørkelægning

Gardinstænger

Vi anbefaler vore persienner for indbygning i dobbelte vinduer. Special-solskærme af aluminium til udvendig montering. Har De en opgave for afblænding eller mørkelægning, så send os den. — Vore specialister er altid til Deres tjeneste med forslag.

Special-persienner er bl. a. leveret og monteret i:

Statens Husholdningsråds nybygning.	Postgirokontorets bygning.
Københavns Militær- hospital.	Københavns Kommune- hospital.
Flyvestationen, Værløse.	Falkonergårds gymnasium.
Dragør Skole.	Amtssygehuset, Maribo.
Tivolis koncertsal.	

Udvendige solskærme aluminium er leveret til:

Buddinge skole. Rødovre rådhus.

Dansk Rollegardin Industri

v/ H. PERSSON

Gl. Kongevej 143, V - Tlf. Eva 6144, 6145. Ve 5180

Persienne monteret i koblet vippevindue og koblet torrammel
vindue kan ses på vore stande nr. 658 og 659 i Byggecentrum

Se **HFB** side 38

te flytte fra kondemnabile og saneringsmodne bolige

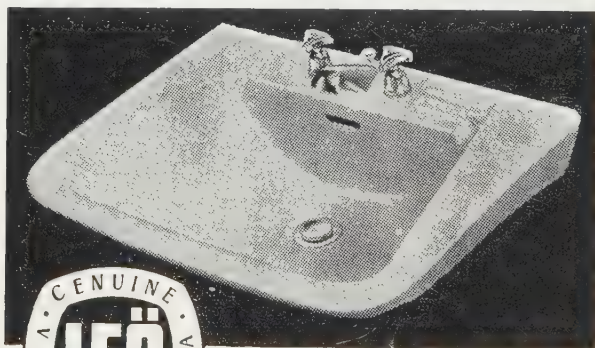
Dette forslag afvistes med den motivering, at en sådan fremgangsmåde ville blive følt som et indgreb i kommunernes og udlejernes dispositionsfrihed.

Man kom derimod til det resultat, at erstatning af boligproblemet burde løses ved en forøgelse af boligproduktionen. Kondemnerings- og saneringsvirksomheden ville da ikke komme til at virke som en reduktion af boligbestanden, og kravet om erstatning af boliger ville ikke blive følt som en formindskelse af det antal lejligheder, som stod til rådighed til dækning af de øvrige boligbehov.

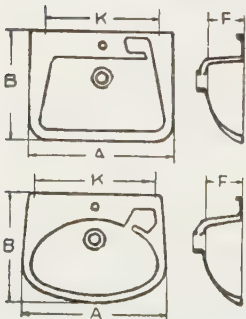
Forøgelsen af boligproduktionen skulle herefter gennemføres derved, at statslånsmidlerne efter byggestøtteleven blev forøget med indtil 60 mill. kr. om året, svarende til et årligt nybyggeri på indtil 3.000 lejligheder, og således at disse statslån blev tildelede boligbyggeri i de kommuner, der forpligtede sig til at nedlægge et tilsvarende antal udslidte lejligheder.

Kommunerne skulle således ved udsigten til et forøget boligbyggeri med statslån (men uden lovmæssige beføjelser til at beslaglægge og forbeholde særlige lejligheder til de udsanerede) lokkes til at gå ind i en saneringsvirksomhed. Denne tanke er i sig selv temmelig problematisk og den giver i hvert fald under ingen omstændigheder sikkerhed for gennemførelse af kommissionens program om nedlægning af 2-3.000 lejligheder om året.

(fortsættes side A 8)

Carezza

2 moderne håndvaske

enkle linier, elegant armatur
(også ethulsbatteri) med
IFÖ EVIGHEDSPAKNING

	A	B	F	K
1422	560	420	145	400
1472	640	460	160	470
1502	560	420	145	465
1482	640	460	160	530

MAX SIBBERN

Generalagentur

SVANEMØLLEVEJ 122 HELLERUP HE.9695

VEDEX

Bøgekrydsfiner

Bøgefiner

Møbelplader

Døre

Skabslåger

Paneler

A/S DANSK SKOVINDUSTRI

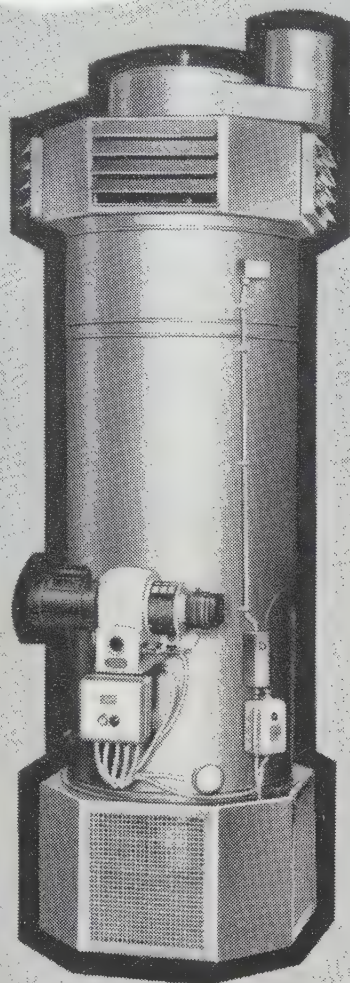
KRYDSFINERFABRIKEN

Vordingborgvej 78, Næstved

Tlf. Næstved (03 725) *3400

Amanda

automatisk varmluftovn

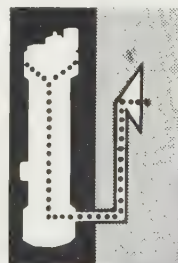
*omsætter oliens energi
direkte til varm luft...*

Amanda varmluftovnen arbejder efter principet med direkte luftopvarmning. Dette kræver ingen damp- eller varmtvandsledninger. Derved nedbringes anlægsomkostningerne, og risikoen for frostsprængninger eksisterer ikke, selv om anlægget i frostperioder er ude af drift.

Amanda varmluftovnen fyres med olie og er automatisk reguleret – varmeafgivningen sker straks fra fyrets start, saa lokalet opvarmes paa meget kort tid.

Amanda varmluftovnen giver den mest effektive og økonomiske opvarmning af større lokaler, f. eks. forsamlingshuse – idrætshaller – fabrikker – lagre – reparationsværksteder o.s.v.

*I sommertiden
kan varmluftovnen
anvendes som frisk-
luftsventilations-
anlæg!*

Amanda

**luner gevaldigt-
ogsaa i tegnebogen**

KERTEMINDE JERNSTØBERI

VED H. B. OG SVEND HEINEKE

Grundlagt 1847

KUPON

Vi sender Dem gerne brochure, der i detaljer fortæller om Amanda varmluftovnens funktion, maal og fordele.

JA TAK, jeg vil gerne have brochure om Amanda varmluftovnen tilsendt.

NAVN:

ADRESSE:

BY:

Kuponen sendes til Kerteminde Jernstøberi, Kerteminde.

Recusal

**- bedste middel
mod slagregn...**

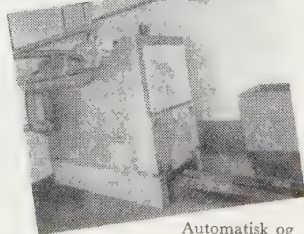
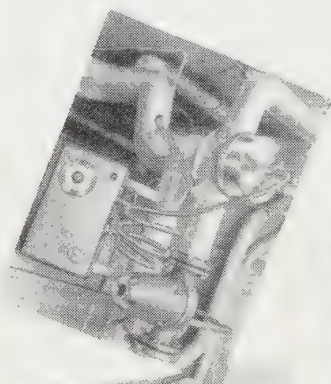

- et Silicon-imprægneringsmiddel

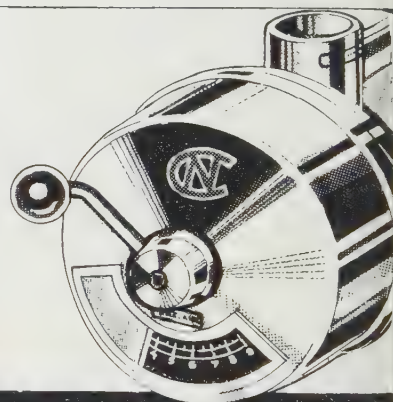
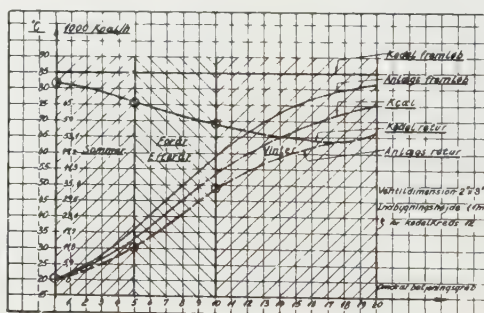
A. P. HJORTSØ CIVILINGENIØR

GOTHERSGADE 158 . KØBENHAVN K . CENTRAL *11392

*Et diagram
der taler . . .*

Automatisk og
håndreguleret anlæg

-for **doublet** **SHUNTVENTIL**
- på alle centralvarmeanlæg

Skriv
efter
brochure...

- med alle oplysninger om håndregulerede og automatiske
CN dobbelt SHUNTVENTILER
- eller forlang ingeniør besøg

A/s CHR. NIELSENS EFTF.

ARMATURFABRIK . HORSENS . TELF. *211 00

Afdelingskontor i København
Nyropsgade 22, Palæ 5414, 5415

CN-VENTILER - sikkerhed for kvalitet

Vi præsenterer den nye

»PETIT« OPEN-END vaskemaskine

med tromle og yderbeholder af
rustfri stålplade!

Uovertruffen vaskeevne og kvalitet
Halvautomatisk og driftsikker
Stor afløbsventil (2" RG) for hurtig tømning
Lyd- og varmeisoleret
Skal ikke smøres

*Den ideelle maskine til vaskerier i ejendomme og
private husholdninger m. m.*

Leverandør til Det kgl. danske ho,

Aktieselskabet

Georg E. Mathiasen

Se **HFB** side 660

VORDINGBORGGADE 12 KØBENHAVN Ø TELF. CENTRAL 9043

Cirkulationspumper til centralvarmeanlæg!

- så selvfølgelig

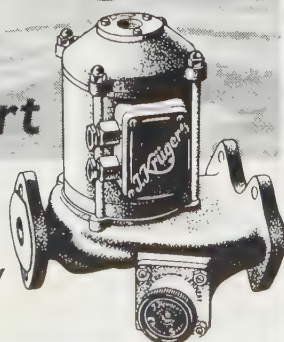
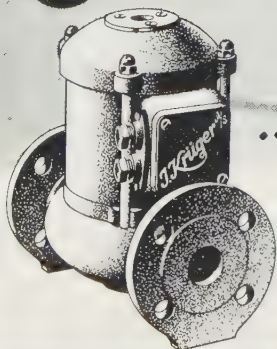
Krüger

Cirkuletta

Cirkuletta-Shunt

Vi har erfaringen

...det er pumpesikkert

J. Krüger & Søn

PUMPEAFDELING: Stubmøllevej 35 - Kbhvn. SV

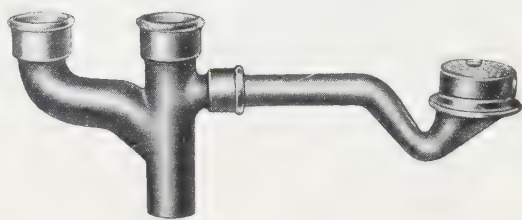
Tlf. Valby *10.775

ikke langt fra stammen -

BD og KAB blokkene

giver den bedst koncentrerede
føring af afløbsledninger fra
WC, bad og håndvask

BRØDRENE DAHL A/S

København:

Ekspedition Tlf. (01) 30 11 44

Kontor . . . Tlf. (01) C 65 85

Aarhus . . . Tlf. (061) 2 70 00

Odense . . . Tlf. (09) 11 83 11

Nykøbing F. Tlf. (03) 85 36 55

Vigtigere end det spørgsmål, om man kan friste kommunerne med en forøgelse af statslånsmidler, er det imidlertid, at tankegangen bygger på den forudsætning, at statslånsboligbyggeriet *kan* forøges. Denne forudsætning er som bekendt blevet overordentlig tvivlsom og hermed falder den foreslåede løsning af erstatningsboligproblemet til jorden og dermed det bærende princip i saneringskommissionens betænkning og i saneringsloven.

Efter en indgående omtale af de centrale bydeles struktur og de kræfter der bevidst fører til en strukturændring, sluttet taleren:

En bevidst og aktiv politik i bykernen med sigte på de egentlige centralerhverv vil i væsentlig grad kunne begrænse det område, der udlægges som erhvervsområde, og tillige koncentrere og fremskynde den fornyelse, som centrumserhvervene selv udvikler.

En bykernefornyelse vil kun i mindre grad medføre egentlig slumudryddelse, idet tidligere tiders udvikling de fleste steder allerede har fortrængt denne fra bykernen. For Århus' vedkommende er det således mindre end $\frac{1}{4}$ af vore saneringslejligheder, der ligger her, for København formentlig en væsentlig mindre andel. Det store antal slumlejligheder ligger i bykernens omgivelser og har ingen udsigt til at blive nedlagt ved erhvervslivets indtrængen.

Det må for en udbygget kommune økonomisk set være en i længden uimodståelig tanke at ombytte dem, der nu befolker slumkvartererne med bedre

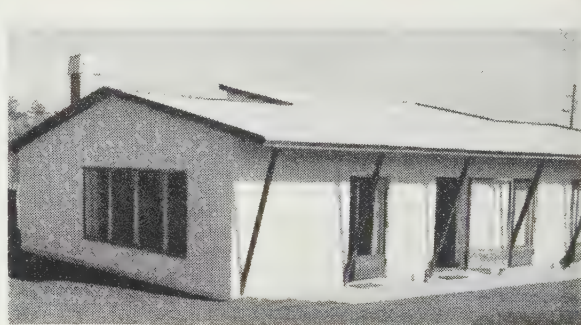
(fortsættes side A 814)

et herligt materiale

POLYPHOR
SKUMPLAST

- det lette, lakke, snehvide isoleringsmateriale

TEKNISK KORKINDUSTRI SORØ TELF. 629

SKILLERUM

155 m² helårshus med Stramit/Gipsonit skillerum

Egenskaber: hurtig og nem opsætning, billighed,
god lyd- og varneisolering

Se firmaets brochure: SKILLERUM

DANSK STRAMIT

MALTEGÅRDSVEJ 18 . GENTOFTE *4500

VERMICULIT

til indblæsning i ydermure
efter -

**AERO
SYSTEMET**

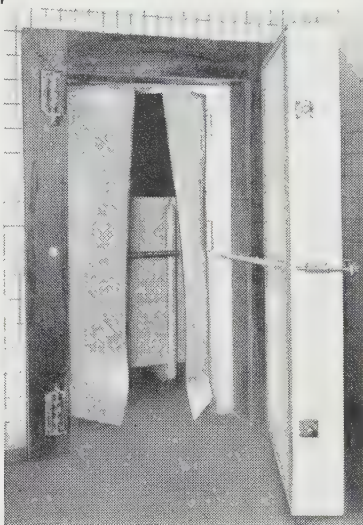
**ca. 10.000
huse isoleret**

VERMICULIT er godkendt af Boligministeriet, Københavns Magistrat og Bygningssk Kommissionernes Fællesudvalg.

Indhent oplysninger og forlang special-brochure hos en af de over 100 trælast- og bygningsmaterialeforretninger landet over, der disponerer over AERO-indblæsningsmaskiner.

A. Rindom . Kampmannsg. 2 . Kbhvn. V . MI *2222

OL FRYSERUMSDØRE

Udenpå liggende fryserumsdør udført af glasfiber-armeret polyester, mælkevid, isoleret med 150 mm Flamingopla-der. Overfladen er helt glat og derfor let at holde ren og der bliver ingen vedligeholdelses udgif-ter. Materialet angribes ikke af de i madvarer forekommende syrer eller af salt.

Karmen er af fyr og alt beslag varmgalvaniseret.

Forlang brochure.

OVE LASSEN

KØLETEKNISKE ARTIKLER

RISSKOV - BAKKEGAARDSVEJ 33

TLF. AARHUS (061) 7 98 99

A/s BOLIND

INDKØBSCENTRAL FOR BOLIG- OG BYGGEINDUSTRI

Mursten og cement

Trappeløb

Vaskerianlæg

Kedelanlæg og radiatorer

El- og gaskomfurer

Gulvbelægning

Køleskabe

Varmemålere

DEKORATIVE

ETRONIT

PLASTIC-PLADER

- en ideel
bordbelægning
i det moderne
køkken

- første og førende danske fabrikat

ELEKTRO-ISOLA

VEJLE

KØBENHAVN

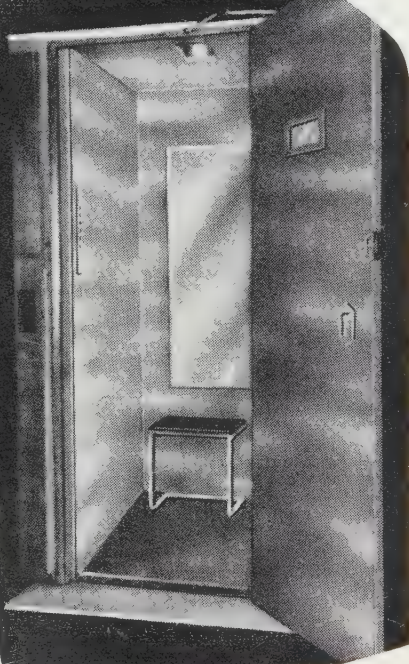
Telf. 3355 Lersø Parkallé 112, RYvang 8300

Banegaardspladsen 1e V . Tlf. Minerva 688

VARE- OG

PERSON

LØBEKRANER
JERNKONSTRUKTIONER
BEHOLDERE
KRANER

**AARHUS FLYDEDOK OG
MASKINKOMPAGNI A/S**

TOLDBODGADE 22. AARHUS.

TELEFON 3 40 00 ORDRUP *4616

Telegram-adr.: FLYDEDOKKEN. TELEX 4262

Meddelelser fra

**DANSKE
ARKITEKTERS
LANDSPORBUND**

Bredgade 66, København K
Telefon *Minerva 1290

Adresseforandringer

Andersen, A. Møller, *bolig*
Langenæsallé 46, Århus, ny
tlf. Århus 4 54 02.

Andersen, Th. Vesti, *bolig* fra
Sofienhøjvej 5 B, S. til Cypres
allé 54, Kastrup, tlf. uændret.
Brøgger, Poul, *bolig* fra Sunde-
gade 1, Fredericia til Yduns-
vej 28, Fredericia.

Enevoldsen, Niels, *bolig* fra
556 Larkin St. San Francisco
til 55 Oakdale Avenue, Mill-
valley, San Francisco, Cali-
fornien, U.S.A.

Hoeck, O., *bolig* fra UNKRA
Seoul, Korea; APO 301, San
Francisco, Californien til 5
Buttercup Drive, Mona
Hights, Kingston 6 Jamaica,
W.I., *tegnestue* 28 Roosevelt
Avenue, Kingston 6, Jamai-
ca, W.I.

STILLING SØGES

Arkitekt, midt i 30'erne, med
håndværksuddannelse og med
flere års erfaring i projektering,
tilsyn og administration, søger
ledende stilling (fortrinsvis ved
tilsynsarbejde) eller evt. kom-
pagniskab. Billet mrk. 1005 til
Arkitekten, Nyhavn 43, K.

**Selvstændigt arbejdende
arkitekt** søger aftenarbejde.
Billet mrk. 1007 til *Arkitekten*,
Nyhavn 43, K.

Arbejde søges. Elev fra Kø-
benhavns Bygmesterskoles 3.
klasse, søger arbejde på tegne-
stue i efterårsferien fra 10.-30.
oktober. Billet mrk. 1009 til
Arkitekten, Nyhavn 43, K.

Erfaren arkitekt, 38 år, selv-
stændig arbejdende, som tidli-
gere har været beskæftiget ved
såvel projektering som tilsyn på
anerkendte tegnestuer, søger
herigennem kontakt med arki-
tekt hvor såvel projekterings-
som tilsynsarbejde kan forenes.
Tiltrædelse ca. 1. november.
Billet mrk. 1006 til *Arkitekten*,
Nyhavn 43, K.

Australian architect, mar-
ried, age 32, qualified Perth
1950, desires position in Danish
architects office from approxi-
mately 1st October 1960 to
March 31st. 1961. Is employed
by the Public Works Depart-
ment of Western Australia as
an Architect Grade III and
has leave of absence from that
office for a total period of eigh-
teen months. Has recently been
employed primarily on Hospi-
tal design, *Reply R. Strauss*,
A. R. A. I. A., 7 Dukes Brow,
Blackburn, Lancs., England.

METALBOGSTAVER · SKRIFT

**KØBENHAVNS
SKILTEFABRIK**

Knabrostræde 9
C. *693

SIIM

MARCUSSEN

LÆSSØESGADE 11
Tlf. Central 1158
Tlf. Luna 445

CENTRALVARME
Damp · Vand · Luft

H O B E N C O A /
H Y L L I N G
T L F : 1 1 8 - 1 2

H O B E N C O A /
H Y L L I N G
T L F : 1 1 8 - 1 2

H O B E N C O A /
CAUDEX
D Ø R E

H Y L L I N G
T L F : 1 1 8 - 1 2

Georg Jørgensen & søn

vesterbrogade 196 · ve 1912

**boligindretning
udstillingsmontage**

**SMEDE-
ARBEJDE**

VIGGO DENCKER

Gl. Kongevej 136 - 138
Kbhvn. V. — *C. 1188

**EL-
ANLÆG**

**ZINKTRYK
LYSKOPIERING
MASKINSKRIVNING
TEKNISK FOTO**

DANSK LYSKOPI A/S

SØLVGADE 10 • KØBENHAVN K
MINERVA *1476
LYNGBY AFD. TLF. 87 14 76

PORTLAND CEMENT

*- den med
trekanten! -*

opfylder rigeligt normernes krav,
høj konstant kvalitet

- benyttes overalt til normale
betonarbejder, hvor ikke
særlige grunde taler for en
special-cement

FORHANDLERE OVER HELE LANDET

BYNX BESLAG

Marienburgvej 28 - Telf. 4740 - 4739

BYNX FABRIKER - RANDERS

svært beslag fra kr. 90,-
do. med **SKF** kuglelejer kr. 99,-

Hørsholm Planteskole
Folehavevej
H. Glæsel · Tlf. Hørsholm 118-119

Alle planteskoleartikler føres

Specialitet:
**STEDSEGRØNNE PLANTER
SIRBUSKE, ROSER M. M.**

Kom og se! Åben søndag form.
i plantesæsonen
Forlang vort store nye
illustrerede katalog med priser

Varerne bringes overalt
i Nordsjælland, København
og omegn m. m.

Der er grokraft i planter fra Hørsholm

DEN 12. TRIENNALE

Af Poul Erik Skriver

Triennalen afholdtes i Milano, hvor 16 lande fra alle klodens egne udstillede brugskunst og arkitektur. Udstillingens hovedtema var skole og hjem.

Arkitekten no. 19/1960 side 317

725.22/725.38

ADMINISTRATIONSBYGNING OG AUTOVÆRKSTEDER

I NAIROBI

Arkitekter: T.D. Gedrych & Peer Abben, A.R.I.B.A. & M.A.A.

Nairobi bystyre har udlagt et større område i byens centrum til kontor- og forretningsbebyggelse. Et stort bilforhandlerfirma – Cooper Motor Corporation Ltd. – lod på én af de udstykkede grunde opføre en ny bygning.

Arkitekten no. 19/1960 side 325

061.3:333.32

MÅLLØS VELSTAND

I en ledende artikel behandles spørgsmålet om en boligpolitisk målsætning, der var emnet for Socialpolitisk Forenings sommermøde på Hindsgavl, 1960. I forbindelse med lederen gengives rapporterne fra Hindsgavlmodets tre arbejdsgrupper.

Arkitekten no. 20/1960 side 333

06.063:727.1:727.2

OFFENTLIG PROJEKTKONKURRENCE OM KOMMUNESKOLE OG SEMINARIUM I ODENSE

Fra den offentlige projektkonkurrence om et seminarium og en kommuneskole i Odense gengives de præmierede og indkøbte projekter.

Arkitekten no. 20/1960 side 336

skatteydere. Den kapitaliserede værdi af forskellen i kommuneskatten mellem en forsørger med 6.000 i ansat indkomst og en med 15.000 kr. andrage i København ca. 24.000 kr. Indtil dette beløb kan man således kommunalt set strække sig pr. lejlighed for sådan udskiftning.

En direkte udskiftning volder imidlertid så store vanskeligheder, at tanken kan synes utopisk, ikke alene på grund af omegnskommunernes uvilje mod at overtage de udsanerede, men også som følge af dissens manglende økonomiske evne til at betale halvt lejen i det nyere byggeri.

Jeg tror ikke desto mindre – og det gælder ikke alene i København – at slumproblemerne og byfornyelsesproblemerne kan have udsigt til at blive løst. Forudsætningerne herfor er imidlertid vore boligforhold. De alene kan ved hjælp af deres ældre boligmasse klare den opgave at huse de udsanerede og samme takt opbygge de nye boligområder. For man kan se at der heri betydelig større chance for netop at vise deres eksistensberettigelse end ved montage af byggeri „i den syvende kartoffelrække“. Deres bidrag bliver vedtægtsændringer, der fratager de veltjenende medlemmer monopol på de ældre lejligheder. Deres offentlige bidrag bliver økonomisk støtte til nedrivning og nybyggeri, motiveret af såvel bolighygiejniske som byfornyelsesmæssige, trafikmæssige og i visse tilfælde kommunal-økonomiske forhold.

MALERFIRMAET

AXEL SEEHUSEN

Central 3670

Aktieselskabet

SILVAN

Maskinsnedkeri

og

Trælasthandel

Vagtelv. 21

København F

Telefon: *1978

F. Friedmann & Søn

v/ HARALD FRIEDMANN

Malerfirma

NYTORV 11

Telefon Minerva 1760

GOTH. 9212

GOTH. 2441

HOVERBY

Malerfirma

ALLEGADE 23

Se **HFB** side 740

Sikkerhedsstillelse for entrepriser og leverancer

Dansk Kautionsforsikring- Aktieselskab

Gl. Torv 14 Telefon 6143 København

PLENAVISTA *forsatsvinduer*

Patent
Godkendt til statslånsbyggeri

Består af en glasrude i en gummiramme og fastgøres med specielle vridere. Ses næsten ikke, har fuld lysgennemgang, er nemme at håndtere og er billige. Fremstilles og anbringes af glarmesteren.

A. SCHACK-NIELSEN

Torvet 6 . Horsens . Telefon 23201

Montering af

GYMNASTIKSALE

med alt tilbehør

Marcus Pedersen & Sønner

SNEDKERMESTRE

ETABL. 1907

TELF. AALBORG (081) 3 40 66 *

Se **HFB** side 380

Firma R. Reusch

V/ SMEDEMESTER E. S. HANSEN

Herlev Hovedgade 213

Herlev

Tlf. 94 25 64

**Alt smedearbejde udføres
speciale: Bygningsarbejde**

»Silkeborg« Patentvinduer og -Døre

Firma FR. MADSEN

Indehaver THORVALD MADSEN

Tømremester og entreprenør

Maskinsnedkeri

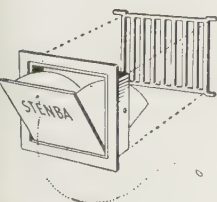
Telefon 298 og 868, Silkeborg

* Udstiller på Akademisk Arkitektforenings permanente udstilling i København

Friskluftventilen

Stenba

fremstilles i 2 størrelser og benyttes såvel til bolig- som industri- og landbrugsbyggeri. Ventilationsåbning $13\frac{1}{8} \times 13\frac{1}{8}$ cm samt $13\frac{1}{8} \times 36$ cm til brug for industri- og landbrugsbyggeri.

Anvendes af:

Den kgl. Grønlandske Handel * Arbejdernes Andels-Boligforening * Københavns almindelige Boligselskab * Dansk almennyttigt Boligselskab * Socialt Boligbyggeri * Fagforeningernes Boligforening m. fl.

Maglekilde Maskinfabrik & Jernstøberi

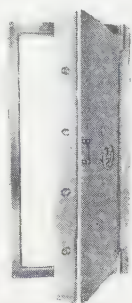
Roskilde * Telefon 41

ZINKTRYK
LYSKOPI
REFLEKSKOPI

FOTOKOPI
MASKINSKRIVNING
DUPLIKERING

VESTERPORT PALÆ • 507

1/5 HERNING PENGESKABSFABRIK

ved **F. HANSEN**
Telefon *3288

Pengeskabe . Boxanlæg . Boxdøre
Brandbøxe . Indmursbøxe
Arkivskabe . Garderobeskabe

Købestævnet Stand 623, Hal 6

Grundlagt 1922

Malerfirmaet

JOHAN N. SCHRØDER

Griffenfeldsgade 13 — Telefon Central 974

ANDREASEN & HENNINGSEN

CENTRALVARME • SANITÆRE ANLÆG

Se **HFB** side 450

K.T. DAMGAARD-JENSEN

TELEFON *315 55 • ÅRHUS • ROSENKRANTZG. 12
LYSKOPPI • ZINKTRYK • TEKNISK FOTO • MASKINSKRIVNING

Firma

H. Schübelers Sønner

Malmeststre

Kontor og værksted
Slagelsegade 5 . C. 4206

Jørgen Risgaard

Strandvej 6 . Tlf. 29 14 05

MURERARBEJDER . KLOAK . JERNBETON

INGENIØR og ARKITEKT

Et under opbygning værende firma søger ingeniør og arkitekt. Selvstændige og interessante stillinger, som indebærer store muligheder. Løn 25.000 kr. eller efter kvalifikationer. Henvendelse til

ADVOKATERNE K. ØRUM JENSEN & PER ULRIC

Algade 65 . Aalborg . Telefon 2 44 77

British architect (27)

A.R.I.B.A. university trained with extra studies in Structural Engineering and Town Planning requires a job in Denmark. 5 years experience in England, Ireland and Cyprus with schools, housing and commercial buildings. Samples of projects can be sent on request. Some knowledge of Danish language and practice. Present contract end April 1961. *Ivan Kilpatrick*, P.O.B. 33 Limassol, Cyprus.

STILLING TILBYDES

Arkitekt søges. Dygtig, yngre medarbejder, der gerne vil arbejde med stærkt afvekslende og interessante opgaver, såvel mindre som betydelige, søges omgående eller snarest (helst senest 1. november d. å.). Arkitekt, der ønsker og kan arbejde selvstændigt, foretrækkes. God bolig kan anvises. *Tage Corfitsen*, arkitekt M.A.A., Bag Klostret 17, Slagelse. Tlf. 52 04 51.

Arkitekt Palle Suenson søger — en selvstændigt arbejdende og dygtig arkitekt til interessant opgave — en erfaren og alsidig arkitekt. Henvendelse *MI. 6088*. Gl. Strand 44, K.

Medarbejder søges til selvstændigt arbejde af æstetisk karakter i forbindelse med større ingeniørarbejde. Arkitekt M.A.A. *Adler-Nissen*, Blegdamsvej 25, Ø. Telf. TR. 5058, GE. 5058.

KØB OG SALG

Kennel Gribsholt har igen pragtfulde sorte mellempudler til salg uden klausuler. Tlf. 84 46 42. *Fru Else Aller*, Nybrovej 340, Lyngby.

Skrivemaskine, „Olivetti“ med 65 cm valse, brugt 3 måneder, sælges fordelagtigt. Billet mrk. 1000 til *Arkitekten*, Nyhavn 43, K.

Fritz Ingerslev: Lille akustik. Bygningsakustik for arkitekter (Teknisk Forlag 1949) søges. Billet mrk. 1008 til *Arkitekten*, Nyhavn 43, K.

Arkitekturmodeller

Holger Sylvest Hansen
Tlf. Birkerød 2387

Tegnestueservice for arkitekter. *H. Nannestad*, arkitekt M.A.A. Telefon Farum 506.

DUPLIKERING

Byggeskrivelser, referater og renskrivning af statiske beregninger. Duplikeringsbureauet **Dania**, Minerva 428.

Zinktryk og Lystryk

*Byen 7457 - Byen 3514

ATELIER ALFA

Lyskopieringsanstalt
Frederiksborggade 1

JOHAN BIRK OG SØN

MALERFIRMA
KANASVEJ 29 • VESTER 6877

Malerfirmaet

L. WISMANN

v/ KNIGGE OLSEN

Kontor og værksted:
KULTORVET 13, K

Telefon:
PA *3410

Hegn . Gitre

Trådkurve . Gelændere

Porte og låger

Alt smedearbejde

EMIL DEDERDING

Glasvej 10 . Tlf. Ægir 103

KØBENHAVNS TØMRERLAUG

TØMRERMESTER-, SNEDKERMESTER- og
BYGMESTERFORENING

Nybrogade 20 ★ København K

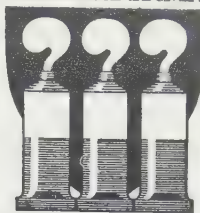
Lauget har organisationsmæssig overenskomst med:

HUSTØMRERNES FAGLIGE AFD.

BYGNINGSSNEDKERNES FAGFORENING

JORD- & BETONARBEJDERNES FAGFORENING

MALERFIRMA

**ROBERT
RASMUSSEN**

Skt. Gjertrudsstræde 6
Central 202 og 11.302

A/S KORSØR GLASVÆRK

FABRIKATION AF VINDUESGLAS

A/S CUDOGLAS

FABRIKATION AF DOBBELT-RUDER
TEKN. AFD.: EWALDSGADE 9. LU. 2801

5 ÅRS GARANTI

Sintrede og Glaserede

MOSAIKSTIFTER

Mange lagerfarver

Levering i mønstre efter ønske med kort varsel

VENG CHRISTENSEN & CO. A/S

tidl. Københavns Væg- & Gulvfliseler A/S

GL. KONGEVEJ 33 . KØBENHAVN V . TELF. C. 7890

TERRACOL

Façadepuds . Murmaling . Stenkpuds

I FORSKELLIGE FARVER

Forlang brochure hos

A/s TERRACOL

Englandsvej 274, Kastrup . Tlf. 50 52 18

Fabrikant Chr. Ørum . Tlf. 50 62 02

eller hos Deres forhandler

Se vor stand på Byggecentrum nr. 122 samt Aarhus permanente udstilling

Se **HFB** side 698

TØMRERSVENDENES AKTIESELSKAB

Alt tømrerarbejde udføres

DEGNEMOSE ALLÉ 28 TELEFON 60 11 33

AXEL PRIOR

AKTIESELSKAB

**VÆGFLISER . GULVFLISER . GULVKLINKER
MOSAIKGULVFLISER (»Kleinmosaik«)**
Frost- og syrefaste glaserede VÆG- og FAÇADEFLISER

Formater 122×69 mm, 120×120 mm, 245×120 mm, 250×120 mm
samt dobbelte skillerumsfliser 120×120×57 mm

★ ★ ★

WAPROTECT

færdige dobbelte bygge-elementer af glaserede vægfliser,
15×15 cm til opstilling af fritstående skillevægge
i bad, toilet m. m.

Brochure over WAPROTECT er gerne til tjeneste

Bredgade 33

Telf. C. 23

København K

Fundamentforstærkning

med hydraulisk nedpressede megapæle
(forlang vor udførlige brochure)

Grundundersøgelser

med sondebor, vingebor, kandebor
fjedervægtskegle etc.

Pilotering

(også indendørs, i kælderrum etc.)

C.T. WINKEL A/S

HELLERUPLUND ALLE 21 . HE. 9010

ÆGIR *8700 **LØGSTRUP & HØYER** FREDERIKSBORGVEJ 1 . NV
INGENIØRFIRMA

VARME

FJEDRENDE *Elasto gulve*

til gymnastiksale og sportshaller

ELASTO GULVKOMPAGNI

NYKØBING F . TELEFON 85 01 20

PETERSEN & OLSEN A/s

(Dansk Rør og Fittingsfabrik)

Kildebakkegårds Allé 150, Søborg . Tlf. Søborg 8686

CENTRALVARMEANLÆG

SANITET & BLIKKENSLAGERARBEJDE

BYGNINGSSNEDKERNES A/s

Hillerødgade 30 - København N

Maskinsnedkeri og Listefabrik

Alt Bygningsarbejde udføres

Telefon 14769 . 11234

Tømrerfirmaet

H. P. KASTRUP-NIELSEN

v/ AXEL KASTRUP-NIELSEN

C. F. RICHSEVEJ 65

TELEFON GODTHAAB 143

PRIVAT: - 4379

ETERNIT

SPØRG VENLIGST

MARTINIT A/s

HILDA *2525

FRODE OLSEN & CO. SNEDKERI A/S

ØRESUNDSVEJ 145 . TELEFON C. 592 - 14.092

ZÖLLNER JOHANSEN & CO.

KNABROSTRÆDE 1A . KØBENHAVN K . MINERVA *3120

PAPIRVARER . KONTORARTIKLER . TRYKSAGER

Alt i tegneartikler til arkitekter m. fl.

Fra Socialpolitisk Forenings Sommermøde

Fra diskussionen mellem kontorchef Jørgen Paldam og læreretsagfører, folketingsmand R. C. Paabøl om almen- eller privatkapitalisme i boligbyggeriet citeres et par centrale afsnit. Kontorchef Paldam udtalte bl. a.:

Forudsætningen for at bygge er, at der skal være penge. En del af disse kommer gennem realøkonomiske institutionerne, og her er de almennyttige ejendomme – jeg kan næsten sige naturligvis – mindre – lige så gode panteobjekter som de ofte dyrere fremmedretningsmæssige ejendomme. Men så resten af penge – de yderste penge? Ja, her er en åbenbar forskel. Den private ejendom er et investeringsobjekt med muligheder for god forrentning – i øjeblikket meget god – og med sandsynlighed, ja, næsten vistnok for en ekstra fortjeneste, der realiseres den dag, den kan foretages en omprioritering. De almennyttige foretagender er derimod almennyttige. Her er ingen udbytte der lokker. Det er derfor klart, at den, der vil anbringe penge i beboelsesejendomme, går til de private foretagende, medens det almennyttige kan regne med at få de yderste penge gennem egen opsparing, gennem lejerindskud eller fra enkelte socialt og kulturelt interesserede velyndere. Denne grundlæggende forskel mellem de to former for byggeri må ifølge sagens natur give en ulige start, her det offentlige ikke træder til.

Det offentlige er da også trådt til. I en årrække har der været ydet statslån, og disse er nu – som hovedregel – afløst af statsgaranti for lån optaget af de nye finansieringsinstitutter. Statsgarantien for lån til boligforeninger m. v. går op til 94 pct. af ejendommens værdi.

Så langt så godt. I praksis har det almennyttige byggeris afhængighed af offentlig finansieringsstøtte imidlertid betydet et alvorligt handicap. Nok har lovgivningsmagten åbnet muligheder for fremskaffelse af de yderste penge, men når det så kommer til stykket, bliver de almennyttige foretagender alligevel jævnlige sorte perler. Er der valutavanskeligheder, knaphed på arbejdskraft, eller hvad det nu kan være, bliver de almennyttige foretagenders projekter lænede ned i skrivebordsskuffen. Konkurrencen mellem de to former for byggeri bliver på forhånd afskåret – de ene af konkurrenterne bliver bremsede i starten.

De almennyttige foretagender bliver iøvrigt yderligere vanskeligt stillet, fordi grundspekulation efterhånden har drevet grundpriserne op i et niveau, hvor et foretagende, der lægger vægt på huslejen, vanskeligere kan være med. Det er derfor ikke nok at klare finansieringsproblemet, også grundspørgsmålet må løses for at der igen kan skabes rimelige forhold på boligmarkedet.

I februar i år kom igangsættelsesstopet. Det genskabte på ny en vis lighed, omend det var den særlige form for lighed, der består i, at det, der i realiteten allerede var udelukket for den ene, nu blev forbudt for hele flokken. Nyt boligbyggeri måtte ganske enkelt ikke sættes i gang.

Malerfirmaet
PETERSEN & ANDERSEN
 GRUNDLOST 1896 INDEHAFER SVENERIK RUFF
 C. ØRSTEDSVEJ 22 B · CENTRAL 2365
 KØBENHAVN V

Hans Chr. Hansen & Søn
 Entreprenør

Arnesvej 11 Brh.
 60 14 29

*Spec.
 nedrivning af
 ejendomme
 og
 villaer*

**H. P. OLSEN
 & SØN**

Glarmester

**Klosterstræde 21, K
 BY 1168**

Firma CHR. HANSEN
 ENTREPRENØR

Vi er specialiseret i hel
 eller delvis nedrivning
 af gamle ejendomme og
 bygningsforandringer af
 enhver art.

Tilbud og overslag gives
 med kort varsel uden
 forbindende.

Køb og salg af brugte
 materialer

Frederikssundsvej 129
 Telefon: Bella 129

H. H. BLÜCHER & SØN
 SMEDEMESTRE

RENTEMESTERVEJ 25
 Telefon C. 3143

Jernbeton

RASMUS SØRENSEN

Murermester og Entreprenør
 ROSKILDE TELF. 550

CHR. E. CHRISTENSEN

Tømrermester og Entreprenør · Autoriseret Kloakmester
**Alt Bygnings-, Entreprenør- og
 Jernbetonarbejde**
 Maltevangen 12 · Gentofte · Telf. Ordруп 4473

Firmaet

P. J. STORM
 TØMRERMESTRE
 Tesdørfssvej 44
Central 5172

Se **HFB** side 52

*Nybygninger
 Akustisk regulering
 Inventar til fabrikker
 og en gros virksomheder
 Radiomaster
 Opstilling til jernbeton*

Frederik Mylting

Tranegårdsvej 72 - Helrup 2799
MURERARBEJDE - JERNBETON

Tømrerfirmaet

Th. P. Stillinge & Co. A/S
 Sejrosgade 11 · Ryvang 1225

Umbefaler sig med udførelsen af tømrerarbejde
 Alt bygningsarbejde overtages i entreprise

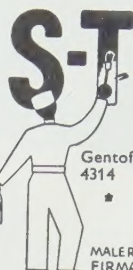
1/5 KLEINSMEDEN
 v/ Holger Petersen

Marienborgallé 69-71 · Telefon Søborg 2383

E. PIHL MORTENSEN

TØMRERMESTER

MARSALAVEJ 15, KØBENHAVN S
 TELEFON: AMAGER 6811

Gentofte 4314
 MALER
 FIRMA
**STENSLE THOMSEN's Eff.
 J. VENDELBO JENSEN**

Hjalmar Bald

Tømrermester

Fælledvej 6
 Tlf. 9677

**Efter Deres
 Tegning**

udfører vi Støbnin-
 ger i ethvert Metal

Bogstaver leverer
 vi i alle Størrelser
 og Stilarter

Lauritz Rasmussen

Kgl. Hof-Broncestøber

Rådmandsgade 16 Tlf. C 5762

A/s E. NIELSEN

**mekaniske
 stenhuggeri**

grundl. 1797

Tlf. Central 3006-8506
 ALDRSROGADE

GRAFIT ER IKKE BLY

Da man i det 16. århundrede opdagede grafits anvendelighed som skrivemateriale, antog man det for en slags bly.

Man anede dengang ikke, hvor intensivt de videnskabelige medarbejdere i blyantfabrikkerne endnu 400 år senere ville beskæftige sig med dette materiale.

Tegneblyanter af i dag er med i enhver teknisk og videnskabelig udvikling, og det er vigtigt, at netop dette værktøjs kvalitet bestandigt holder trit med de stigende fordringer.

MARS-LUMOGRAPH

er den tegneblyant, der har opnået størst international anerkendelse på grund af sin høje kvalitet.

Det er ikke alene lykkedes vore erfarne fagfolk på laboratorierne at finde frem til ganske bestemte optimale værdier for fordelingen af grafitkornenes indbyrdes størrelse — det er samtidig lykkedes at forbedre metoden for grafitens tilberedning i en sådan grad, at den grafit, der anvendes til MARS-LUMOGRAPH, fuldt ud opfylder de krav til idealværdier, som laboratoriet stiller.

MARS-LUMOGRAPH tegneblyant fås i 19 hårdheder.

MARS-LUMOGRAPH blyantminer fås i 18 hårdheder.

MARS-TECNICO holder fås til 18 hårdheder.

Nyhed:

På ethvert tegnebord bør findes den ideelle

Staedtler-minespidser 5400

Let at betjene, pålidelig spidsindstilling, holdbar specialfræser.

J.S. STAEDTLER

MARS Blyant- og Skriveartikelfabrik, Nürnberg

Fås overalt i specialforretninger.

Forhåbentlig har igangsættelsesstoppet snart virket tilstrækkeligt længe til igen at få bragt orden i tilgene også i hovedstadsområdet. Det, vi ser hen til, jo nemlig, at vi samtidig med, at igangsættelsesstoppet kan afvikles, igen kan få genskabt den sunde og friske konkurrence mellem forskellige byggeformer, som også er den sikreste vej til, at der bliver bygget til alle grupper af boligsøgende.

Landsretssagfører Paabøl sagde bl. a.:

Når man nu skal drøfte det sociale byggeris plads i det fremtidige byggeri, er det klart, at de sociale boligforeninger fortrinsvis bør søge at løse de sociale opgaver indenfor byggeriet. Hertil hører først og fremmest det socialfilantropiske byggeri for de mindre bemedlede. Om dette byggeri er der enighed fra alle sider, fordi det kommer de mest trængende til gode. Dette byggeri har fået en noget bedre placering i den nye lov, idet der er regnet med et byggeri på 2.000 lejligheder årlig, og der er givet mulighed for en højelse af statens bidrag.

Indenfor saneringen mener jeg ikke, boligforeningerne har nogen opgave med hensyn til gennemførelse af bygninger på de ryddede grunde. Det vil være reglen dreje sig om dyre grunde i bykernen, der ikke egner sig til boligbyggeri for den mindre bemedlede del af befolkningen. Billige og sunde lejligheder til den mindre bemedlede del af befolkningen tilvejebringes bedst ved byggeri i frie omgivelser og på billige grunde.

Derimod kan der være spørgsmål om byggeri af erstatningsboliger, i det omfang det private byggeri ikke bygger boliger, der egner sig til dette formål. Saneringen er gennemført eenstemmigt, og der er også enighed om det punkt i boligloven, der giver adgang til statsgarantier eller statslån til 1.500 erstatningslejligheder om året til udsanerede familier i den gamle boligmasse. Det rationelle er jo, i det omfang det er muligt, at søge anbragt de udsanerede familier i den gamle boligmasse og betale husleje tilskud i fornødent omfang, men det må forudses, at det er nødvendigt at opføre et vist antal egnede erstatningslejligheder, for at ordningen kan virke frictionsfrit.

Hvis det almennyttige boligbyggeri ikke vil nøjes med at løse disse naturlige arbejdsopgaver indenfor nybyggeriet, men konkurrere med det private byggeri om de samme indtægtsgupper blandt lejerner, således som det er sket i efterkrigsårene, hvor man udpræget grad har bygget for middelklassen, bør det ske på lige vilkår.

Man kan ikke bebrejde det private byggeri, at det ikke i første omgang bygger den kategori af lejligheder, hvor der er særlig udlejningsrisiko, som følger af de begunstigelser, det sociale byggeri nyder i form af driftstilskud, lån op til en lånegrænse af 94 pct. og fritagelse for indkomstskat, men at man har bygget mindre lejligheder, og i et vist omfang også luksusbetonede lejligheder, som der er oparbejdet et behov for.

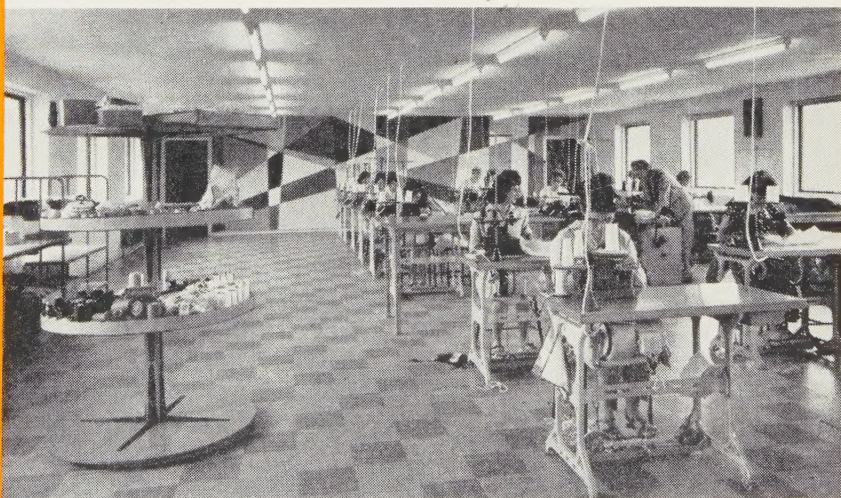

SPRED

SATIN BLEV ATTER FORETRUKKET

Spred Satin tørrer på 20 minutter – står med en smuk silkeamat overflade – er ikke modtagelig for smuds og snavs, har enorm slidstyrke og tåler afvaskning i det uendelige.

I Brande har arkitekt Jens Bækgaard nu fuldendt opførelsen af Oluf Poulsens Textilfabrik, der til stor glæde for de mange funktionærer indeholder store, lyse lokaler i velafstemte farver. Malermester Aage Andersen, Brande, „svang penslen“ med rig fantasi, som nu resulterer i flere abstrakt dekorede vægge udført som kontrast til rummenes øvrige ensfarvede vægflader. I den 240 m² store systues loft er anbragt 60 stikkontakter for at få en nem tilslutning til de mange symaskiner, men problemet er her, som på alle fabrikkens vægge, hvordan man undgår, at den hyppige berøring af mange hænder sætter sig som kedelige, grålige pletter. Anvendelsen af den robuste, slidstærke Spred Satin vægmaling er selvfølgelig den helt rigtige løsning.

LEVERANDØR TIL DET

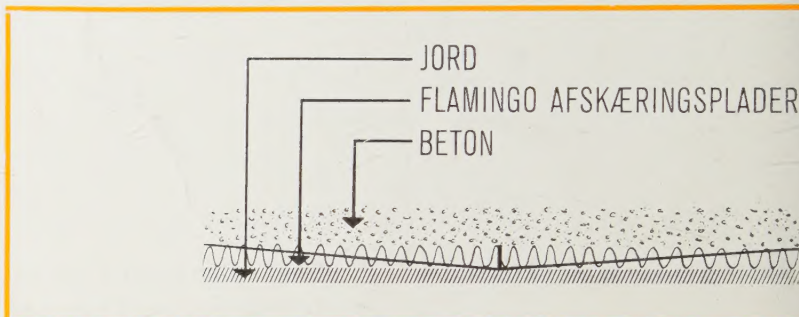
KGL. DANSKE HOF

SADOLIN & HOLMBLAD

KENDER DE DE BILLIGE FLAMINGO AFSKÆRINGSPLADER....

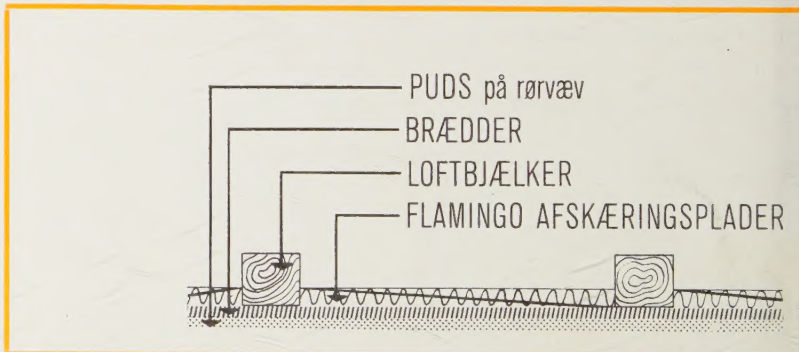
Før Flamingo-blokkene skæres op til plader, skal blokkene renskæres. De afskæringer, der derved fremkommer, sælges i bundter på 1 m³ til billige priser – og er ideelle til mange formål f. eks. til:

Isolering under betongulve

Afskæringspladerne lægges direkte på grus- eller slaggelag, og betonen udstøbes lige oven på isoleringspladerne. I forbindelse med en effektiv fundamentisolering (Flamingo-pladerne brugt som indvendig forskalling) opnåes en økonomisk isolering, der kan udføres på et minimum af tid.

Isolering af lofter

Afskæringspladerne udlægges mellem loftsbjælkerne, og da Flamingo hverken skal beskyttes med asfaltpap på undersiden (fugtstandsende membran) eller med vindbeskyttende lag på oversiden, opnåes der en effektiv og varig isolering – simpelt og hurtigt – og yderst økonomisk.

Pris: Et lag Flamingo Afskæringsplader på ca. 1" tykkelse under betongulve eller udlagt på loft vil normalt koste under kr. 5,00 pr. m² udlagt.

FLAMINGO FOAM AKTS.

Gustav Adolfs Gade 3, København Ø . Tria *940, Øbro 7646

JYDSK FLAMINGO

Borgergade 2, Randers . Telefon: Randers 4719

Bianco Lunos Bogtrykkeri A-S, Kbhvn.